ОВИД

ГРУДЕНЬ
DECEMBER 1957
РІК VIII. Ч. 12 (89)
Ціна 40 г.

Український кооперативний рух уважає за добре все те, що скріплює націю, як самостійну етнічну цілість серед других народів.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ“

2351 W. CHICAGO AVE CHICAGO 22, ILLINOIS.
Телефон: HU.9-0520

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ Й ДАЄ ПОЗИЧКИ

ГОДИНИ ПРАЦІ: Кожного дня (крім неділі) від понеділка до п'ятниці від години 9-ої до 2-ої, в суботу від 10-ої до 1-ої, крім цього, у ВІВТОРОК і П'ЯТНИЦЮ від години 6.30 до 8.30 увечорі.

Розвій свій завдячує в першу чергу великому довір'ю Української Громади, що його здобула собі завдяки солідній і фаховій обслузі.

Кооператива виплатила за 1956 р. 3½% дивіденди.

Кожне ощадностеве конто забезпечене до висоти $10.00 in Credit Union Share Guaranty Corp.
Позички забезпечені до висоти $10.000 in Credit Union National Association

У приміщенні Кредитової Кооперативи переводяться

ВСІ РОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ

на авта, доми, меблі, домашнє устаткування, від заразливих і звичайних недуг, нещасливих випадків і т. п. Помагаючи собі помагаєте рівночасно Українській Громаді.

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ

ЛІДІЯ

ВІДОМА З ВИПІКАННЯ НАЙСМАЧНІШОГО ПЕЧИВА, ВІДЗНАЧЕНА ПЕРШИМ МІСЦЕМ НА КОНКУРСІ ВИПІКАННЯ ХЛІБА В ЧІКАҐО.

СКОРА Й СОВІСНА ОБСЛУГА

ТРИ ГАРНО УСТАТКОВАНІ КРАМНИЦІ:

2219 W. POTOMAC HU 6-3844

2510 W. POTOMAC HU 6-2431

1957 W. SUPERIOR HA 1-1677

ОВИД

The Monthly Newsmagazine
No. 12, December, 1957.

EDITOR
Mykola Denysiuk

PUBLISHER
Mykola Denysiuk Publishing Co.
2228 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Illinois, USA.
Tel. EVerglade 4-3868

Branches:

6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada

c. Santo Tome 4000
Buenos Aires, Argentina

Representatives:

Australia
Fokshan Library & Book Supply
1 Barvon St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49, Linden Gardens
London W. 2.

Belgium
Ihnat Stachij
Esneux en Iiege

Second-class mail privileges authorized at Chicago, Illinois.

Authorized as Second-class mail, Post Office Dept., Ottawa

Printed by Alfred's Printing Co., 719 W. Willow Str. Chicago 14, Illinois — USA

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions.

Subscription $ 4.00 yearly

Видає й редагує
Микола Денисюк

Мовний редактор Ст. Риндик

Статті, підписані повним іменем або ініціялами, не обов'язково висловлюють думку редакції.

Всі права застережені.

Річна передплата

Австралія і Англія — шіл. 30 —
Аргентина — арг. пезів 60.—
Бразилія — круйзерів 120.—
Німеччина — ДМ. 10.—
Франція — фр. фр. 800.—
ЗДА, Канада і ін. — дол. 4.—
Передплату можна вплачувати довільними ратами

ЗМІСТ

М. Сосновський — **Шляхи визвольної політики...** 3
Л. Храплива — **Свят вечір** 8
Б. Гошовський — **М. Вовчок основопожник укр. дит. літ.** 9
Мих. Ситник — **З доріг** 10
С. Парфанович — **Пан Раткліф** 11
М. Струтинська — **Катря Гриневичева** 13
Яр Славутич — **Вступ до поеми** 14
Я. Герус — **Фільм 10 Божих Зап." і "Мойсей" І. Франка** 15
О. Звичайна — **Розмова з наш. людським і українським я** 17
Л. Вітошинська — **Катерина Кравс загостила до Парижу** 18
Еразмо Пінета — **Візія королів магів** (пер. Є. Онацький) 20
О. Неприцький-Грановський — **ДО...** 21
В. Дорошенко — **М. Грушевський популяризатор і белтр.** 22
І. Багряний — **Шахтар** 25
В. Лев — **Арго** 26
В. В. Ф. **Різдвяна загадка** 28
Зміст "Овиду" за 1957 29

На обкладинці: Марко Вовчок

РОЗБУДОВА "ОВИДУ"

Згідно з нашим попереднім повідомленням, це число "Овиду" появляється вже в Чікаго.

Із перенесенням "Овиду" до Чікаго ми мали дуже поважні труднощі технічного характеру, але можливості друку "Овиду" та наших книжкових видань таки в місці осідку Видавництва, себто в Чікаго, наладнуємо зовсім задовільно. "Овид" за січень появиться ще при кінці місяця. Починаємо вже також друк наших книжкових видань.

Замикаючи цим числом 8-мий рік видавання "Овиду" (в цьому перший рік на північному континенті), з приємністю стверджуємо задовільний стан у його появі в кожному відношенні. Найкраща легітимація "Овиду" — це його зміст, що за 1957 рік друкуємо в цьому числі. Велике коло видатних авторів із усіх українських середовищ, широкий діяпазон друкованого матеріялу, поважний, як на еміграційні умови, наклад — говорять самі за себе.

У 1958 році перед нами важливе завдання — збільшити реєстрований наклад "Овиду" до 5.000, себто придбати ще 2.000 нових передплатників. Цим разом звертаємося до наших приятелів про підтримку в цій акції. Якщо зуміємо осягнути це число, то тоді прислуговуватиме нам право на "national advertisings" а вслід за тим ми зможемо збільшити об'єм "Овиду" подвійно й друкувати його в двох кольорах із багатьма ілюстраціями при теперішній обниженій передплаті дол. 4.00 річно.

У зв'язку з нашим завданням придбати ще нових 2.000 передплатників, просимо наших дотеперішніх передплатників не тільки відновити передплату за "Овид" на 1958 рік, але й по-можливості спричинитися до нашої акції приєднуванням нових передплатників та подавати нам адреси, куди б ми мали змогу висилати показові примірники та запрошення до передплати журналу.

ВИДАВНИЦТВО

ЗА ДВА ДОЛЯРИ ТИЖНЕВО

Енциклопедія Українознавства

Наукове Товариство ім. Шевченка, здійснюючи найбільший досяг української науки в сучасному, видає тепер другу гаслову частину Енциклопедії Українознавства. Перший її том уже появився та є в продажу у Видавництві **Миколи Денисюка в Чікаґо.**

Переводимо тепер підписку на передплату Енциклопедії, що буде мати **5 ТОМІВ і тепер, при підписці** передплати, КОШТУЄ ТІЛЬКИ 50.00 долярів, платних ПО ДВА ДОЛЯРИ **тижнево, пізніше** Енциклопедія буде коштувати 75.00 долярів. Отже, якнайскоріше зголосіть до нас передплату на Енциклопедію Українознавства.

Маємо на складі **ще деяку кількість** першої частини Енциклопедії Українознавства в трьох томах у ціні від від дол. 45.00 (залежно від роду оправи). Цю частину продаємо **також на** догідні сплати.

На бажаня висилаємо проспекти.

Замовленя слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАҐО ПЕРЕДАЛО ГОТІВКОЮ 5.313.00 ам. дол. НА ЗАКУП ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

В часі побуту в Чікаго проф. Володимира Кубійовича — головного редактора Енциклопедії Українознавства й д-ра Атанаса Фіголя- — дир. В-ва "Молоде Життя", окремий Міжорганізаційний Комітет під проводом голови Т-ва "Самопоміч" дир. Павла Баб'яка, у висліді переведеної акції придбав понад 12.000.00 ам. долярів на кошти видання Енциклопедії Українознавства. До придбання цієї суми спричинилося наше Видавництво закупом Енциклопедії Українознавства готівкою за 5.313.00 ам. долярів (користуючися при цьому також кредитом Федеральної Кредитової Кооперативи "Самопоміч" у Чікаго).

Подаємо перший список наших покупців, що замовили й закупили в нас ЕУ до 31 грудня 1957 р.

НАШІ ПОКУПЦІ ЕУ:

По дол. 168.00: ОО. Василіяни, Крушельницький В.
" " 124.00: Повідайко М.
" " 121.00: Городиловський Ю., Сарабин М.
" " 111.00 Басараб А., ОО. Василіяни-Школа св. о. Миколая в Чікаго, Ґорчинська І., Ключник М., Куріца М., Лозинський Гр., Луцик Р., Масник О., Шпікула Т.
" " 109.00: Волинець Б., Кузьмин М., Романюк І., Турко А.
" " 107.50: Скрипець М.
" " 98.60: Балабан Т., о. Ваврик М. ЧСВВ (фундація для університетської бібліотеки в Европі), Возняк М., Гановський Є., Матковський О., Шкребець Гр.
" " 93.60: Українська Книгарня.
" " 60.00: Атановський О., Бойкевич А., Ганкевич О., Гаравс А., Городиська І., Гребенюк М., Дубина Б., Лобур З., Матусяк П., Миськів Ст., Самиця М., Сидорович Ю., Стельмашенко В., Шеремета О.
" " 58.00: Басараб О., Білоскурський І., Ґула П., Залуцький Р., Іващук В., Ліщинський І., Мак Я., Маслянко І., Мельник М., Оренчук В., Плешкевич О., Самбірський Ст., Турчманович І., Турянський М., Фасовська Г., Хім'як П.
" " 51.00: Мартинюк О.
" " 50.00: Гарасовський О., Дубицький Ю., Ільків О., Каламай В., Кос О., Луценко О., Майданський О., Ничай В., Овчаренко М., Паславський Ю., Саєвич Р., Чорній Ю.
" " 20.00: Шліхутка М. (доплата при виміні).

РІК УІІІ., Ч. 12 (89) ОВИД ГРУДЕНЬ, 1957

М. Сосновський

ШЛЯХИ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В АКТУАЛЬНОМУ УКЛАДІ МІЖНАРОДНІХ СИЛ

(Спроба аналізи)

Ще безпосередньо по закінченні першої світової війни видатний британський учений географ сер Галфорд Дж. МекКіндер, аналізуючи міжнародні політичні стосунки, у своїй книзі "Демократичні ідеали й дійсність" теоретично обґрунтував той розвиток міжнароднього укладу сил у світі, що ми спостерігаємо сьогодні.

Г. Дж. МекКіндер висунув свої ствердження у 1919 році з метою остерегти британських політиків перед можливістю оформлення на евразійському просторі велитенської континентальної потуги, що стане загрозою для цілого світу, маючи до своєї розпорядимости дуже догідні стратегічні позиції та господарські ресурси. У своїх міркуваннях Г. Дж. МекКіндер виходив із заложення, що евразійський масив займає у світі ключеву позицію і звідси теж його прямий висновок:

Who rules East Europe commands the Heartland; who rules the Heartland commands the World-Island; who rules the World- Island commands the World". (Heartland — це евразійський масив; World - Island — це Европа, Азія і Африка разом).

У своїх міркуваннях Г. Дж. МекКіндер не був єдиний. Із не меншою ясністю такі самі перспективи перед евразійським простором бачив ніхто інший, як власне творець совєтської російської імперії — Ленін. Йому присвічувала ідея переможного походу для підбиття світу через опанування Німеччини й Китаю.

Сьогодні, з перспективи сорока років, ми можемо вповні оцінити правильність міркувань і МекКіндера, і Леніна, бо власне тепер, як ніколи досі, перед очима цілого світу на ввесь зріст став гігант, що підбив під себе цілий евразійський простір і готується до дальшої експанзії та поширення своїх впливів і контролі. Осторога МекКіндера була дуже на часі вже в 1919 р., але ще не видно було прина часі вже в 1919 році, але ще не видно було причин надто серйозно трактувати її. Це тим більше, що якраз тоді була зламана мілітарна сила Німеччинни, а російська імперія перебувала в періоді затяжної боротьби за самозбереження.

Коли ж у листопаді 57р. в Москві відбувалася конференція лідерів комуністичних держав і комуністичних партій світу з участю керівництв КПСС і комуністичного Китаю, то цілий світ мав змогу спостерігати величезну політичну маніфестацію блоку, що контролює нині центральну, східню і південно-східню Европу та більшість азійського простору. Те, про що в 20-тих роках нашого сторіччя Ленін міг тільки мріяти, сьогодні вже стало дійсністю. Москва командує східньоевропейським простором, а через нього цілим центральним масивом евразійського континенту. Плян дальшої акції Москви очевидний: поширення контролі на решту азійських країн і в Африці, щоб після цього, спершися на свою матеріяльну перевагу, запропонувати західньому світові капітуляцію.

Захід без власної ініціятиви

Агресивна політика Москви, ведена від закінчення другої світової війни вже у світовому мірилі, скоро позначилася на укладі міжнародніх стосунків у такому розмірі, що некомуністичний світ практично був приневолений всю свою політичну, господарську й військову діяльність достосовувати до кожночасних починів совєтського політичного керівництва.

Цей факт повного узалежнення політики західнього світу від політики Москви став таким очевидним, що західні політики вже не можуть його заперечувати. Найвимовніше засвідчив це недавно сам державний секретар ЗДА — Дж. Ф. Далес. Він просто ствердив, що "закордонна політика ЗДА, починаючи від 1945 року, була приневолена займатися головним чином справою, як запобігти великій загрозі для мирного й упорядкованого розвитку міжнародньої спільноти в такому вигляді, як цього бажав собі американський народ. Йдеться про загрозу з боку інтернаціонального комунізму... ЗДА, найсильніша держава не-комуністичного світу, були у великій мірі зобов'язані зустріти визов тих, що починаючи з 1950 року, мають змогу використовувати ресурси велитенської частини евразійського континентального масиву й од-

ну третину населення світу". ("CHALLENGE AND RESPONSE IN UNITED STATES POLICY", Foreign Affairs, October 1957, Vol. 36)

Не було б іще зле, коли б західній світ після першого совєтського натиску впровадив був у свої політичні дії корективи, такі конечні й самозрозумілі. І трагічно, що, хоч Захід остаточно повністю усвідомив собі совєтську загрозу, його політики за ввесь час т. зв. холодної війни не здобулися на ініціятиву такого порядку, щоб приневолити совєтський бльок перейти до оборони. **Фактично кожний крок західніх великих держав ніколи не був нічим іншим, як тільки гіршою чи ліпшою реакцією на совєтські почини.** Коли ж і були виявлені спроби перейти до самостійної протидії з метою накинути Москві оборону, то ті спроби (наприклад, пропаґандивно-інформативна акція, ставлення до таких подій, як заворушення в Берліні, повстання на Угорщині, тощо) були такого характеру, що більше пошкодили Заходові, ніж допомогли в його змаганні з СССР.

Захитаний балянс сил

У той час, коли Москва започаткувала серію своїх аґресивних ходів у різних частинах світу, балянс сил виразно схилявся в бік Заходу, не зважаючи навіть на те, що це був час тільки що закінченої демобілізації і загальних пацифістичних настроїв. У розпорядженні ЗДА була вже тоді атомна зброя, а господарський потенціял Заходу був такий великий, що важко було собі уявити реальні можливості для совєтської перемоги, на випадок збройного конфлікту. До цього треба додати, що в той час теж і внутрішні стосунки в СССР і сателітніх країнах не були ще наладнані. Повстанські рухи, активна протибольшевицька боротьба в різних країнах совєтського бльоку — все це значно послаблювало СССР, що тількищо зачинав гоїти рани, завдані війною з Німечинною.

Холодна війна, як знаємо, затягнулася. Совєтські керівники, здаючи собі справу з власних спроможностей, натискали так довго, доки це нічим поважнішим для них не грозило, і відступали, як тільки Захід займав твердішу позицію. Все таки ця гра принесла для СССР поліпшення його стратегічних позицій, зокрема в Азії, де комуністи остаточно перемогли в Китаї. Поряд із цим СССР інтенсивно продовжував заходи над здобуттям атомної зброї. **Вибух першої совєтської атомної бомби треба розцінювати, як зворотний пункт в укладі міжнародніх стосунків останнього десятиріччя, бо цей осяг СССР дав йому змогу не тільки захитати балянс сил, але й створити передумови для перехилення цього балянсу у свою користь.**

Західній світ числився з можливістю совєтських досягнень, але помилився в оцінці того, як скоро совєтським ученим вдасться дігнати Захід в його технічних здобутках. Останні місяці 1957 року завдали престижеві західнього світу болючий удар: СССР успішно розв'зав питання міжконтинентальної ракетної балістики. Несподівано для себе західні вчені знайшлися позаду й були примушені визнати совєтську перевагу.

Правда, сьогодні ще запередчасно говорити про перехилення балянсу сил у користь совєтського бльоку, але можна вже ствердити, що той балянс поважно захитаний і що Захід знаходиться в дуже серйозній небезпеці.

Годі тут дивуватися тій тривозі, ба навіть паніці, що охопила не тільки загал населення окремих країн, але й політичних та військових керівників західнього світу. Тривожні настрої не оминули теж ЗДА, що досі з такою самопевністю надіялися на власну перевагу й легковажили наставлення союзників та вели політику, що не з'єднувала їм приятелів, а навпаки, наставляла проти них широкі народні маси по окремих континентах.

Перед новим етапом у міжнародній політиці

Останні досягнення СССР і захитання балянсу сил приневолили західній світ до застанови й висновків. Найважливішим практичним наслідком демонстрації совєтської сили було те, що ЗДА з одного боку приспішили випуск власних міжконтинентальних керованих стрілен, а з другого боку поробили заходи з метою скріпити співпрацю вільних народів світу, об'єднаних у Північноатлянтійському оборонному союзі, щоб успішно протиставитися совєтському натискові.

Місяці листопад і грудень 1957 року були великою пробою для ЗДА й Британії, лідерів західнього бльоку, а конференція членів Північноатлянтійського оборонного союзу в Парижі під кінець року була іспитом вільного західнього світу в організації оборони перед совєтською загрозою.

Сьогодні ще важко будь-що сказати про те, які конкретні форми прийме політика Заходу. На основі дотеперішніх фактів можна здогадуватися, що Захід схоче перевести найперше політичний протинаступ, і тому на паризькій конференції сформовано так резолюції, що є всі передумови для дальших переговорів із Москвою. У т. зв. "Декларації принципів" і в комунікаті західні держави ще раз стверджують свою готовість боронити власну свободу і свою безпосередню зацікавленість питаням об'єднання Німеччини та питанням стабілізації стосунків на інших континентах, зокрема на Близькому Сході і в Африці. Переговори з СССР в ніякій мірі не можуть зупиняти дальше скріплення військових позицій Заходу. Військові бази ЗДА в окремих країнах будуть модернізовані і додатково устатковані міжконтинентальними керованими стрільнами ближчого й дальшого засягу.

При аналізі політики Заходу в новій обстанов-

ці не можна закривати очей на досить серйозні розходження між окремими державами в оцінці ситуації, зглядно в оцінці таких чи інших протизаходів. То не таємниця, що ЗДА мусіли використати весь свій авторитет, щоб домогтися деякої однозгідности в поглядах серед союзників. Розходження має свою основу в погляді на відношення до СССР: має те відношення бути тверде і з недовір'ям до будь-якого почину Москви, чи те відношення має бути максимально елястичне, при чому Захід повинен би мати бодай дещо довір'я до совєтських пропозицій і хотіти крок за кроком, заступаючи ідею взаємної терпимости, поліпшувати стосунки, переконуючи Москву, що добросусідські стосунки із Заходом і мирне співіснування — корисне для обох сторін. Ця тенденція знайти якийсь шлях до порозуміння і навіть співпраці випливає на Заході з переконання про те, що СССР, як світова потуга на сьогодні, має легітімний інтерес не тільки в районах, що сусідують з СССР, але практично всюди у світі, зокрема, коли мова про Близький Схід, Азію, Африку. Остаточна перемога такого погляду серед політиків Заходу, без сумніву, може мати незвичайно далекосяглі й трагічні наслідки для західнього світу, бо власне Москві з престижевих оглядів увесь час йдеться про те, щоб домогтися визнання такого права за нею.

Зрозуміла річ, що Москва мусить протидіяти окремим крокам Заходу. Генеральні напрямні політики совєтського бльоку були уточненні на конференції комуністичних лідерів в Москві, де не тільки заманіфестовано єдність рядів комуністичного світу, дещо розхитаних тенденціями "шукати власних шляхів до соціялізму", але теж накреслено конкретні заходи з метою поширити впливи СССР на окремих континентах. Немає найменшого сумніву в тому, що які б не були акції Москви, їхня кінцева мета буде — підбиття собі цілого світу. Зокрема Москва зробить усе, щоб використати пацифістичні настрої на Заході і ті, аж надто очевидні, тенденції західнього світу зберегти мир за всяку ціну. Зберігаючи ініціятиву у своїх руках, совєтський бльок продовжуватиме тиск всюди там, де з будь-яких причин позиції Заходу підміновані, як це маємо, наприклад, в Індонезії, на близькому Сході, в Африці, тощо.

Конференція репрезентацій 35-ти країн азійського і африканського континентів в Каїро — безпосередньо по конференції західніх держав у Парижі з участю совєтської делеґації, що відограва-ла там першу і провідну ролю, є досить промовистим фактом. Він не гірше "сопутників" демонструє базу совєтської сили й пляни Москви в розгрі із Заходом. Це байдуже, що та конференція мала неофіціяльний характер, її пропоґандивне значення кольосальне, а зокрема її треба розцінювати, як форум, на якому Москва незвичайно зручно обезцінила в очах азійських і африканських народів тільки що проголошену декларацію конференції Північноатлянтійського оборонного союзу.

Всі ці тільки що відмічені події і факти по обох сторонах барикади говорять за те, що світ находиться напередодні важливих вирішень, що, можливо, і визначать долю цілого людства і всіх народів на довгі й довгі роки.

Поневолені Москвою народи і їх позиції

У такій атмосфері і серед такого укладу міжнародньої ситуації поневолені Москвою народи мусять шукати власних шляхів дії, оформляти власну тактику й організувати свої сили, щоб не тільки зберегти себе, але теж політично визволити себе.

Було б безумовно недоцільним і до деякої міри самообманом твердити, що вигляди поневолених народів Східньої Европи і Азії на визволення сьогодні задовільні. Уклад стосунків у світі і передусім настанова західніх держав ніяк не дають підстав для такого припущення.

До того аж ніяк не можна легковажити найновіших технічних досягнень, зокрема, коли тими досягненнями користується держава — поневолювач.

Визвольно-революційні центри поневолених народів організують визвольну боротьбу, намагаючись знайти спільну мову з тими всіма, хто знаходиться перед російсько-совєтською загрозою і має інтерес використовувати всі ті сили, що можуть успішно протиставитися російському імперіялізмові.

Ми всі ясно розуміємо, як тісно визвольна акція пов'язана з міжнародньою ситуацією у світі. Інакше і бути не може, бо коли ми говоримо про "визвольну політику", то маємо на увазі таку діяльність чи акцію, що безпосередньо заторкує і порушує існуючий статус кво. В нашому випадку йдеться про акцію, виразно спрямовану проти світової потуги, якою нині є СССР, при чому успіх тієї акції мусітиме мати глибокі й далекосяжні наслідки не тільки для самого СССР, але й для цілого світу.

У цьому незвичайно тісному пов'язані нашої визвольної політики з цілим комплексом міжнародного укладу сил є наша сила і наша трудність рівночасно. Йдеться про надто велику ставку, щоб гра була легка і вигра прийшла без більших зусиль. Спостерігаючи політичну діяльність визвольних центрів поневолених народів, ми бачимо їх досягнення і труднощі на їхньому шляху. Визвольні центри свідомі того, що небезпека російсько-совєтського імперіялізму є така велика, що треба об'єднаних зусиль народів цілого світу, щоб їй успішно протиставитися і щоб у кінцевому ефекті звільнити світ від загрози тоталітарної неволі.

На Заході від часу до часу говориться на тему т. зв. визвольної політики. Але ж що на практиці означає таке окреслення і наскільки та пропаґована "визвольна політика" є дійсно визвольною політикою?

Джон Фостер Далес дає досить виразну відповідь на це питання. Він каже: "ЗДА у своїй політиці, як це вже не раз підкреслювано раніше, ніколи не санкціонуватимуть там (тобто поза залізною заслоною у сфері впливів Москви) існуючої несправедливости, ні не визнають того стану за постійний. Але ми будемо прагнути досягнути справедливости тільки мирними засобами. Не було б ні в загальному інтересі, ні в інтересі відносних народів, щоб події розвинулися у війну. Ми повинні стосувати всі засоби, що є в диспозиції Об'єднаних Націй, всі дипломатичні заходи та моральний натиск, щоб усунути несправедливість і поневолення, яке терплять ті народи, і довести до відома публічної опінії світу їхні прагнення. Ми віримо в їх остаточне визволення і незалежність". (Foreign Affairs, October 1957).

Такою має бути в розумінні найвидатнішого експонента Заходу т. зв. визвольна політика. **Чи треба дивуватися, що навіть для самих американців така постанова визвольної політики не цілком зрозуміла й логічна. Ось що пише на тему такої концепції "політики визволення" американський сенатор Джон Ф. Кеннеді: "Ледве ми зуміли проголосити наш намір "визволити" сателітні держави Європи, як у Берліні вибухли заворушення. Використавши це дещо в пропаґандивній площині, ми відразу станули на становищі, що держави Східньої Европи це замкнені в собі клітини. Наш уряд бачив мало надії для того, щоб нова ґенерація могла визволитися від совєтського впливу, але власне університетська молодь і робітники, що досі були виставлені на вплив совєтської індоктринізації, були тими, що повели повстання проти московського панування.** І знову ЗДА були спроможні подати лиш дуже незначну допомогу в часі тієї проби..." (Foreign Affairs, October 1957).

Приклад із Берліном, постава Заходу супроти подій у Польщі і Угорщині — все це факти, що говорять самі за себе і що кажуть нам і остерігають нас перед надмірною надією на таку чи іншу допомогу зі зовні, навіть якщо б така допомога була в інтересі сторони, що допомогу могла б дати.

Беручи ці моменти до уваги, ми й окреслили позиції поневолених народів, як незадовільні. Це треба враховувати, організуючи нашу визвольну політику, що мусить спиратися на реалітетах, бо тільки тоді були б підстави надіятися на успіх у ближчому чи дальшому майбутньому.

Перспективи визвольної акції поневолених народів

Якщо настанова західнього світу під теперішній момент щодо питання політичного визволення поневолених Росією народів може багатьох демобілізувати, **то з другого боку успіхи, що їх все таки мають на зовнішньому відтинку визвольні організації окремих понев. народів, повинні невтралізувати шкідливі наслідки неясного офіційного ставлення політичних кіл вільного світу.** При цьому не можна забувати, що навіть при наявності офіційної настанови Заходу є ряд позитивів, які ми вже в недалекому майбутньому зможемо використати. Ми маємо на увазі, що:

1. Західній світ розуміє сьогодні загрозу, що її несе із собою рос. імперіялізм та інтерн. комунізм;

2. Західній світ у принципі погоджується з визвольною концепцією, хоч ще практикує її з різними умовами, зокрема, коли мова йде про народи, підбиті Москвою перед 1939 роком;

3. Західній світ знає й оцінює важливість того потенціялу, що його становлять поневолені Москвою народи, і ту ролю, що вони можуть відограти у випадку безпосереднього конфлікту зі совєтським блъоком, одначе він покищо переконаний, що такий конфлікт вдасться оминути і вдасться добитися поправи міжнародніх стосунків мирним шляхом, і тому західні політики офіційно не ставляють у свій рахунковий баланс тієї позиції, що її ми загально окреслюємо "поневолені народи Европи і Азії".

Вже тільки ці три моменти створюють базу конкретної міжнародньої акції визвольних протиросійських сил, що повинна й мусить використати наявні досягнення своїх цілей.

Наша акція в країнах вільного світу повинна в основі спиратися на таких засадничих передпосилках:

1. Реальне існування за залізною заслоною окремих народів, з яких всі ми вийшли і від імені яких ми говоримо і які формально-правно становлять на сьогодні державні формації, безпосередньо і сильніше підпорядковані Москві (держави властивого Совєтського Союзу) і посередньо та вільніше пов'язані з моск. центром (сателітні держави й Китай);

2. Наявність у нас конкретної політичної концепції, що є висловом прагнень наших народів за залізною заслоною і що рівночасно є проєкцією нового і справедливого політично-міжнароднього ладу у світі, коли будуть ліквідовані імперіялістичні потуги, зокрема російсько-совєтська, і буде встановлений мир та справжня добросусідська співпраця між окремими національними спільнотами.

Спираючися на сили наших народів у їхніх країнах і маючи, як зброю, нашу революційно-визвольну програму, що з уваги на свій зміст має силу мобілізувати найширші народні маси поневолених Москвою народів, ми маємо змогу дати дуже серйозний вклад у спільну боротьбу за спільні цілі.

Тут не місце подавати аналізу ситуації в країнах поза залізною заслоною, щоб показати реальну силу тих народів. Ми тільки підкреслюємо, що національна проблематика в цілій політичній схемі московських лідерів займає центральне місце і їй вони присвячують дуже багато уваги, розуміючи її значення для майбутнього імперії. Вистачить познайомитися з підсовєтськими періодичними і неперіодичними виданнями, вистачить проаналізувати практичні ходи совєтських лідерів у тій матерії, врешті

вистачить навіть прочитати найновішу декларацію комуністичних лідерів світу та їхній маніфест, щоб побачити, яку силу становлять народи, підбиті Москвою, що їх Москва тримає терором, але аж ніяк не легковажить ними.

Реасумуючи, можемо ствердити, що й сьогодні, в добу атомної зброї, міжконтинентальних ракет, в добу "сопутників", визвольна боротьба поневолених народів не тільки продовжується, але має всі дані на успіх, бо, врешті-решт, за будь-якою зброєю завжди стоятиме людина і та людина вирішуватиме. Зокрема ніякою фізичною силою і технічною перевагою не можна здавити прагнення волі і незалежности, бажання бути господарем на власній землі. Наша доба — це доба націоналізмів в переможному поході на всіх континентах ґльобу проти насилля нації над нацією, за знищення будь-якого імперіялізму, за свободу людини і народів.

Цю істину прекрасно зрозумів згадуваний вже американський сенатор п. Кеннеді. Він пише у своїй довідці: "Націоналізм це власне та сила, що з не меншою силою підтинає позиції совєтського світу, як і західнього. Який буде повний наслідок росту всіх відосередніх сил, побачимо в майбутньому, але в одному Мао (китайський комуністичний лідер) має рацію, коли каже, що московська тотальна монополія на городника в комуністичному городі вже не існує". ("A Democrat looks at Foreign Policy", Foreign Affairs, October 1957, Vol. 36.)

Навіть такий обережний у своїх висновках (ми б сказали за обережний), як американський політик і дипломат Джордж Кеннан, пише м. ін. таке у своєму творі "Американська дипломатія 1900-1950": "Населення СССР у своїй масі позбулося ілюзій, воно скептично наставлене і в ніякій мірі не є більше податне на ті принади, що їх має совєтська система для своїх поплентачів поза кордонами... В тих умовинах безумовно є границі для фізичної і психічної витривалости людей. Ці границі є абльотного порядку, і вони зобов'язують навіть найжорстокішу диктатуру, що поза ті границі не матиме сили погнати людей... Хто може з усією певністю заперечити, що те світло, яке присвічує з Кремля незадоволеним народам у західньому світі, не є тільки відблиском колись світлистої констеляції, що вже заникає? Цього не можна ствердити. Але теж цього не можна заперечити. Все таки існує можливість (і в опінії автора цієї книги дуже сильна можливість), що совєтська система, подібно як і капіталістичний світ при своєму започаткуванні, має в собі самій насіння власного розкладу і що паростки цього насіння вже помітно розвинулися. Коли ж до тих стверджень додати й висновки, що їх поробив кол. комуністичний лідер Югославії, Мілован Джілас, у своїй книзі "Нова кляса" — то ми маємо змогу оформити собі докладний образ силових відносин в країнах поневолених Москвою.

Приймаючи до уваги ситуцію внутрі совєтського блъоку і наявність незвичайно сильних відосередніх сил, **революційно-визвольні центри на чужині повинні відповідною акцією використати ту важливу силову позицію, бо тільки вона є тим реалітетом, що на міжнародньому форумі має окреслену вартість і може знайти зрозуміння.**

Для нас немає ніякого сумніву в тому, що одного дня Захід буде мусітиме прийняти визов, кинутий йому Москвою. У цьому випадку вже не йдеться про престиж і не йдеться про більші чи менші впливи, про того чи іншого союзника і його долю. В цій велетенській грі, що її накинула Заходові Москва, ставкою зробилося власне існування і власне майбутнє.

Перед цілим людством стоїть питання: накине Москва світові свій спосіб життя, чи вільні ще народи, і в союзі з ними народи, поневолені Москвою, зможуть здобутися на зусилля і знищити речника тоталітарної неволі?

Ми знаємо, що совєтський блъок може продовжувати свою аґресивну політику тільки тому, що не знаходить на Заході належної відсічі. Москва певна, що Захід не використає проти неї своєї переваги й що їй можна буде без більшого ризику для себе здобувати щораз то нові стратегічні позиції аж до того моменту, коли Захід буде настільки послаблений, що можна буде його примусити до капітуляції. На цьому власне і спирається переконання керівництва КПСС про те, що "в теперішньому періоді перемога соціялізму прийде без війни, тільки при використанні мирних засобів". Цю зміну ленінсько-сталінської доґми про "неминучість війни з капіталістичним оточенням" увів теперішній Кремль, бо він бачить, що оборонна політика Заходу, стосована ним проти совєтського блъоку, йде незвичайно на руку совєтським лідерам, і тому їм немає ніякої потреби поспішати. Совєтський лідер Хрущов дуже драстично уточнив цю впевненість совєтського центру в остаточну перемогу, заявляючи ще в 1956 році, що "хочете ви того, панове капіталісти, чи не хочете, історія є по нашому боці. Ми вас поховаємо". Як бачимо, сказано ясно.

Перед такою можливістю в розвитку міжнародніх стосунків політичні центри поневолених народів перестерігають західній світ. Пропозиція нібито мирної коекзистенції, яку так інтенсивно просуває для Заходу Москва , є власне пропозицією для Заходу стати на шлях до самоліквідації. Коекзистенція потрібна сьогодні Москві, бо Захід ще настільки сильний, що у випадку прямої аґресії може завдати смертельний удар напасникові.

Совєтський Союз — це імперія, а не однонаціональна держава і цього ніколи не можна випускати з уваги. Імперія має свої закони в наладнуван-

Леся Храплива

СВЯТ ВЕЧІР

Блисне свічка. Злинялий ліхтар
Загорить колишніми красками,
Мов зоря, що впала з-поміж хмар.

То відкриваються в невловне брами
І дзвенітиме прозорий світ
Неповторну пісню у нестямі...

Мерехтлива свічечка стоїть,
В ніч засніжену сплітає чуда:
Наболіла гіркістю століть —

Заспокоєнням палає людям
На столах. При них ще стільки місць,
Розбрелись господарі бо всюди...

У криївках де шумливий ліс,
У чужині, де багатий край
І життя розгублюється зміст,

У безмежності холодних тайг,
У зболілості лічниць скучній,
У льохах, що приготовив "рай"...

Всюди відблиск посилає свій,
Де серця вирізьблює одчай,
Де заносить згаром від надій.

Із вузької дійсности тюрми
В кришталевий простір вийдуть люди,
Блисне свічка, завітає мир

І просвітиться вселенна чудом.

ШЛЯХИ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В АКТУАЛЬНОМУ УКЛАДІ МІЖНАРОДНІХ СИЛ

ні міжнародніх стосунків, і ті закони кажуть імперським лідерам щораз далі поширювати кордони і впливи імперії. Без такого постійного росту,без експансії імпэрія тратить свою властиву мету, й тоді починається її відступ та упадок.

Цієї ж простої істини про імперіяльний характер Совєтського Союзу не хотіли бачити західні політики в часі другої світової війни і, як каже англійський історик Едвард Кранкшав, знавець совєтської проблематики, призабуття цього акту "спричинило західній коаліції зокрема, а всьому світові в загальному, непоправну шкоду" ("Russia's Imperial Design", ATLANTIC, November 1957).

Торонто, 30. 12. 1957.

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ ПЛАТІВКИ

LONG PLAYING HIGH FIDELITY

Наспівані Катедральним Хором Української Автокефальної Православної Церкви Св. Тройці в Нью-Йорку, диригент ІВАН ТРУХЛИЙ.

1) УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ Й ЩЕДРІВКИ

П'ятнадцять коляд і щедрівок, опрацьованих Лисенком, Стеценком, Ступницьким, Леонтовичем та Кошицем.

2) МИСТЕЦЬКІ ТВОРИ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКОВНОЇ МУЗИКИ

1. «Благословен, хто йде во ім'я Господнє!» — Кошиця; 2. «Отче наш» — Кошиця; 3. «Херувимська» — Музическу; 4. «Нині відпускаєш раба Твойого» — Архангельського; 5. «Покаяння» — Веделя; 6. «Слава на небі Богу» — Бортнянського; 7. «Господи, почуй молитву мою» — Архангельського; 8. «Хваліть ім'я Господнє» — Іванова; 9. «Тебе Бога хвалимо» — Бортнянського. — Зміст і стислу історію коляд та церковного співу, як і переклади текстів, подано в англійській мові. — **Ціна одної платівки — $4.95.** При замовленні більшої кількости, відповідна знижка. Просимо замовляти у виданництві, або набувати в крамницях.

ВИДАВНИЦТВО ДЗВІНИЦЯ
BELFRY RECORDS

P. O. BOX 254, Madison Sq. Sta. New York 10, N. Y., USA

Богдан Гошовський

МАРКО ВОВЧОК ОСНОВОПОЛОЖНИК УКРАЇНСЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вшановуємо 100-річчя появи „Народніх оповідань" і 50-річчя з дня смерти Марка Вовчка — письменниці, що не тільки для сучасників, але й для нас залишається сьогодні ще у багатьох питаннях "нерозгаданим сфінксом", як окреслив її в одному із своїх листів І. Тургенєв. Оця "нерозгаданість" є й досі предметом зацікавлення та досліджень літературознавців. Багато окремих питань, зв'язаних із творчістю авторки, ще й досі не вияснено, здебільшого через брак матеріялів.

Одначе, в одному відношенні тут важить не так брак джерел, як взагалі незацікавленість нашого літературознавства тією ділянкою літератури, що в інших народів уже багато десятків років стала предметом окремої й дбайливої уваги. Йдеться про дитячу літературу. Ніде правди діти, в цій царині українське літературознавство робить щойно перші кроки, дармащо наша дитяча література має свої безперечні досягнення.

І власне в цій літературі вийняткове місце займає Марко Вовчок - не тільки, як високої кляси творець, але також, як її основоположник.

Виринає питання: що привело письменницю до творчости для дітей? У цій ділянці не було в нас жадних традицій, а щойно почалися перші спроби ("Читанка для малих дітей" М. Шашкевича появилася у Львові в 1850 р., П. Куліш видав у 1861 році в Петербурзі друковану перед тим в "Основі" свою обрібку еспанської дитячої казки "Пів - півника"), а друковані фольклорні записи народніх, а в тому числі й дитячих, казок мали власне характер фольклорно-наукових, а не дитячих видань. Деякі байки Гулака Артемовського чи приказки Є. Гребінки, хоч і були своєю формою і змістом приступні дітям і ввійшли в дитяче читання, все ж таки не були виданнями для дітей.

Можна думати, що інтересові письменниці до дитячої літератури сприяли російські дитячі видання, а разом із ними рецензії і статті на теми дитячої літератури таких літературознавців, як Бєлінський, Добролюбов і Чернишевський.

Може відіграв тут теж свою ролю і близький друг письменниці І. Тургенєв, що м. і. своєю передмовою до російського перекладу французьких "Чарівних Казок" Карла Перро виявив зацікавлення і близьке знайомство з питаннями дитячої літератури. Але найважливіше й найцінніше тут для нас свідчення самої письменниці про "заповіт", що його висловив Тарас Шевченко перед виїздом Марка Вовчка до Німеччини й Франції на весні 1859 р.: "Гляди ж, доню, щоб ти мені написала копу --дві, або й п'ять, а то й сім кіп казок"[1]). Оцей Шевченків заповіт знайшов дуже швидко особливо цінний ґрунт для себе: зустріч письменниці в Парижі з французькими творцями й видавцями дитячої літератури, зокрема знайомство її з дитячим журналом „Magasin d'Education et Recreation", що його редагували відомий педагог Масьє, славнозвісний автор фантастичних і пророчих повістей Жюль Верн та один із кращих дитячих письменників Жак Гетцель (P. Сталь). Оцю паризьку зустріч, услід за заповітом Шевченка письменниці, треба вважати за історичну в нашій дитячій літературі.

Франція з традиціями дитячої літератури ще з часів Ляфонтена й Перро (17 стол.) і з таким багатомовним фактом, як признання ще в 1784 р. Французькою Академією щорічної премії за найцінніші книжки саме дитячим збірникам „Ami des enfantes" (Друг дітей), Франція із своїм, уже тоді, багатством дитячих журналів (з 1830 до 1870 — понад 20 назв), де перше місце займав згаданий "Magasin" — оця Франція дала вирішальний поштовх Маркові Вовчкові стати на шлях творення дитячої літератури — і французької, і української.

Та коли казки й повісті для дітей, писані на сторінках "Magasin"-у, були для письменниці передусім засобом заробітків, потрібних на життя у Франції, то творчість для дітей українською мовою була потребою душі — свідомим служінням наймолодшому поколінню народу і власне здійсненням заповіту Шевченка.

Про настанову письменниці писати власне для дітей свідчать не тільки самі твори, але й листи письменниці до чоловіка, Опанаса Марковича, писані з Парижу в рр. 1862-3, де м. і. читаємо:" Я тебе прохала прислати усі переданья, повір'я, усе усе... я буду писати історію для дітей"... "А тепер, зараз таки, не гаючи часу, пришли мені усе що знаєш, що маєш про Кармелюка, усе, усе, і де родився, якого року, як его звали, усе усе чисто. Я тепер пишу повістку "Кармелюк" (нікому не кажи) для дітей". "Я вже вчора "Галю" (мова йде про "Казку про дев'ять братів і десяту сестрицю Галю" — Б. Г.) одібрала і Богдась (синок письменниці — Б. Г.) як узявся читати аж не дихав. Пізненько читав усе. Поклала спати — на другий день скочив і зараз знов за "Галю" та й не одірвавсь, кофе не пив, аж скінчив і похвалив мене й сам задумавсь і замисливсь. То добре. Може й другі дітки читатимуть. Сеж буде книжка для діток, що там піде "Галя", "Кармелюк", "Ведмідь", "Невільничка".

Перераховані письменницею назви і є першими в українській літературі творами, призначеними для дітей, до того ж творами високої літературно-мистецької вартости, написаними на основі народ-

ніх і історичних переказів, леґенд і казок. Вони глибоко ліричні, сповнені змаганнями до волі, боротьби проти національного і соціяльного гнітуліха, за визволення казкової королівни — правди. До цих творів долучується потім перлина нашої літератури — "Маруся", твір, що єдиний із усієї української літератури здобув найбільшу популярність і поширення в Европі, передусім, у Франції, щоб потім вийти за океаном у ЗДА англ. мовою. Перекладений, чи радше перероблений приятелем письменниці Гетцелем-Сталем на французьку мову і виданий уперше в грудні 1875 р. діждався вже в перших трьох роках (до 1878) 34 видань; був, як відомо, премійований Французькою Академією, відзначений та визнаний міністерством освіти шкільною лектурою. Він вийшов оце недавно в Парижі зчерги, як подає преса, 88 виданням.

Французька публіка прийняла "Марусю" ентузіястично, — може й тому, що нагадувала долю Ельзасу, після недавно програної війни з Німеччиною, але з правдивим жалем, а навіть, як це каже в кінцевім слові Р. Сталь — зі сльозами приймала трагічний кінець малої героїні, що й приневолювало його закінчувати повість в інших виданнях щасливо.

Мабуть далекою і таки незбагнутою була французьким читачам ця велика ідея твору, що її письменниця замкнула в кінцевому реченні: "Проте він зняв червону хустку й поніс її з собою".

Це український селянин перейняв від мертвої героїні, маленької Марусі, у свої руки і поніс з собою, передану січовиком, червону гетьманську хустку — як знак боротьби за волю, що він її, додаймо, веде незломно й сьогодні.

Р. Сталь дав до своєї перерібки "Марусі", вступне слово про Україну, яку змалював незвичайно принадними барвами, підкресливши глибоку різницю між українським і московським народами, — це вступне слово й досі не втратило своєї вартости.

"Маруся" появилася теж у перекладі на московську, німецьку та інші мови.

В численних перекладах появилися і інші дитячі твори Марка Вовчка, зокрема "Ведмідь" ("Сестричка Мелася"), що навіть у часі останньої світової війни діждалася появи хорватською і німецькою мовами з ілюстраціями нашого мистця Я. Гніздовського.

У наших руках "Maroussia", що вийшла після другої світової війни у в-ві "Гашет" у Парижі 1950 р., на жаль, без зазначення черговости видання. Доводиться ствердити неймовірний факт: коли в давніших французьких виданнях на заголовній сторінці як автор фіґурувала Марко Вовчок, то в цьому виданні фіґурує як автор виключно Р. Сталь. Згадка про дійсного автора залишилася тільки в післяслові Р. Сталя. Чи не слід би відповідним нашим кругам у Парижі зайнятися цією аномалією.

Трюмфальний похід по Европі маленької героїні українського степу, посестри своєї попередниці — Меласі з "Ведмедя", має для нас окрему свою вагу, особливо сьогодні, в час великого ісходу в Европу і взагалі в західній світ. Трюмф "Марусі" лежить не тільки в її літературній і ідейній вартості, він — треба це підкреслити — цінна і гостро актуальна пригадка про конечну вагу знання чужих мистецьких світів і безпосередніх

Михайло Ситник

З ДОРІГ

Дм. Грушецькому

1.

Спадають дні, немов червиві овочі,
В життя мого поплутану траву.
Як птах нічний, я оживаю поночі
І бачу знов дорогу кочову.

І йду по ній, наповнений утомою,
Без наміру, без втіхи, без мети,
Іду по ній, аби лише іти,
Аби лиш бути часткою рухомою.

Навколо пустота і хижі закрути,
Ані людей, ані собак, ні птиць.
І часом навіть хочеться заплакати,
На землю невблаганну впавши ниць.

Та ж соромно, вважаючись мужчиною,
Пускать сльозу із-під вологих вій.
Нехай зима, хай хижий буревій,
Нехай і двері до тепла зачинено,

А от же пахнуть радістю жасмінною
Мої дороги, хоч навколо сніг,
І пахне безнастанно Україною
Лише одна, одна з усіх доріг.

Бофало, 1957.

2

Рябих берез вогненні язики
Спалахують, звисаючи донизу,
І падають на ковдру білосизу,
Простелену туманом край ріки.

Чи буде дощ, чи град, чи навіть сніг,
Вони не згаснуть у своїм горінні,
А догорять у радості осінній,
Щоб забуяти знову на весні.

Хіба ж не так підпалені серця
Горять коханням, корчаться від муки?
Нехай живе життя, що без кінця
Тримає нас, немов дітей, за руки!

Рочестер, 1957.

Софія Парфанович

ПАН РАТКЛІФ

Так, отже, опустів дімок подружжя Раткліф.

Але на початках мало в ньому змінилося. Аліса мала місяць відпустки й зовсім заступала маму. Вранці, ще батько спав, як вона прокидалася і розпочинала свій день на відпустці. Спершу прибирала себе: пояс на стальках, бо так із дитинства привикла, зачіска йде швидко, бо підстрижка хлоп'яча, і необхідний нинішній жінці губний олівець. Інколи аж дивно: ненамазані губи наче голі і просто стидно показуватися з ними людям. То нагадує колишні чоловічі шиї припадково без краватки: застючений у такому стані чоловік заслонював шию долонею чи полою ... Так і сьогоднішня жінка соромилася б ненамазаних губ. Писав колись старий Дарвін, що стид — почування набуте: зав'язуйте малого пальця, і коли ви раз покажете його незав'язаним, буде соромно і вам і тому, хто на нього дивиться.

Якби не було: Аліса була швидко готова й тоді прибирала хату, заки ще батько спав. Правда, американські хати не прибираються щодня, як це роблять в Європі. Не щіткуються підлоги: гоп, гоп, гоп! на ніжних щітках (служниця з брудними, робочими ногами), і не чути на ґанках гомону тріпачок та цокотання оцих самих служниць. І за деякий час січення м'яса сікачем по стільниці та співу при тому в роді „Розлука ти розлука" або „Мялам я єднеґо, хлопца коханеґо ..." чи може польсько-руської з мішаних слів чи фраз. Ні, це там в Старому Краю такий був ранок у мурованих будинках. Тут, у дерев'яних дімках іноді чуєте бриніння електричного відпилювача і ранкової музики чи телевії. Ну, і коли ви живите в слов'янських дільницях, докладніше польських, голосне скре-

готання товстих міссис, що стоять при парканах, чи перегукуються з одної порчі на другу.

Але в кутку, де живе Аліса, вранці панує тиша. Хто живий і може, відходить до праці. В хаті залишається інколи старенька людина, або й ніхто. Як досі, подружжя Раткліф. І тихо в городцях, де цвітуть троянди і по горожах в'ються латасті пової з прекрасним ім'ям „хвала ранку" (морнінґлорі) і великими синіми небами широко розтворених келихів із сонцем у глибині осередку. Ціла огорожа синіє і морнінґлоріс дивляться закохано в небесну синяву й золотінь сонця, відкіля вилинули вони синіми парасольками.

Тишу порушує злегка Аліса. Вона вже тепер у кухні й готовить каву. Булькотить перколятор, і пахне широко й тепло щоденний напій, що примандрував з арабських скель і бразилійських нетрів і задомозився в цілому світі. Більше навіть, як картопля.

Пахне, отже, кава — і пан Раткліф прокидається. Ще з просоння його нюх вловлює знайомий запах. Такий знайомий із найвчаснішого дитинства аж по сьогодні. Зараз певно пані Раткліф покличе снідати. Її дріботливий хід ... малі, сухі руки ... поморщене обличчя з добряче-завзятою усмішкою ...

Пан Раткліф прокидається:

Нічого не змінилося вдома. На столі перколятор із свіжою кавою, сметанка в ніклевому дзбанку і кошичок із хлібом. І вся решта. Тільки біля столу обличчя розцвілої броскви, усмішка морнінґльорі і молоді руки Алісині.

І поклик: тату, ходи снідати! І вже пан Раткліф сидить при столі в своєму халаті і з шапочкою на голові, п'є свою кавуню і говорить щось і ніщо. Може про те, що бачив учора на телевізії. Майже напевно. Бо так завжди було в часах, коли пані Раткліф подавала каву, і Аліса була вже поза хатою, на праці. Але тепер навіть приємно: з-за столу солодка усмішка намальованих губ і ласкаві карі очі. Молодість господарить у дімку пана Раткліфа. І легка музика падає із срібного екрану і новини дня проголошує соковитий, оксамитний баритон спікера. Як завжди. Часом пан Раткліф забувається й каже до Аліси: Анна. А може він зовсім не забувається, тільки замість доньки бачить молоду ще дружину? Паню Анну, що замінилася в горстку попелу (вони протестанти) і перестала існувати.

Потім уже день пливе рівно і як завжди. Пан Раткліф подрімує, задивлений в екран, Аліса їде на покупки своїм куцим Плімутом — у 53 році вони ще не були такі довгі, як у 57 — потім поладнує домашні рахунки, приїхавши, відбирає молоко від розвізника і вкладає до ледівнички, далі щось готує, і вже є полуднева перекуска, а далі іде без зміни, як завжди. Інколи тільки пан Раткліф наче прокидається і зі здивуванням помічає, що не

МАРКО ВОВЧОК

особистих зв'язків із ними. А ще зокрема і "Марусся", і інші дитячі твори Марка Вовчка говорять нам про те, про що так мало, а то й зовсім не говориться в нас, — що творчість для дітей і дитяча тематика вимагають справжніх мистців слова, і що ця творчість, якщо вона позначена універсальними вартостями, відкриває також шлях навіть до світової літературної позиції і слави.

Створена Марком Вовчком, збагачена потім майстрами слова — Коцюбинським, Глібовом, Франком, Лесею Українкою і ін., наша дитяча література не тільки має свій поважний дорібок, але й далі стає предметом творчої уваги наших письменників.

Творчий посів, кинений великою письменницею, приніс і приноситиме далі свої щораз більші і щораз кращі плоди.

---

[1]) За свідченнями самої письменниці, видрукованим у примітці до її казки "Чортова пригода" в "Київській Старині" 1902 р.

Анна господарить, тільки Аліса. Але зараз же забуває все й поринає в **свій дрімотний** день під срібним екраном.

Одного дня все змінюється: в Аліси кінчається відпустка. Про те вона нераз згадувала батькові, але він казав тільки "ага", й далі тим не цікавився. Адже ж так бувало щороку: Аліса мала відпустку, і потім ця відпустка кінчилася, і вона йшла знову до праці і день біг помимо того, день біг побіч пана Ратклі́фа, не заторкаючи його зовсім.

Вранці пан Ратклі́ф спить довше, як звичайно. Його не будить запах кави. Аліса снідатиме в кафетерії (у великому залізничому будинку). Все ж таки пан Ратклі́ф прокидається і старається зрозуміти, чому немає кави й ніхто не кличе снідати. Тож встає і виходить до їдальні. На столі звичайна обстановка для снідання: горнятка, дзбаночки, хліб. Біля батькового накриття записка від Аліси:

"Дорогий тату: я приготовила все і тільки не стала кави, бо вона все одно була б холодна й не свіжа. Але на газі є перколятор, наповнений водою, кави я насипала, і тільки відкрути газ та доглянь, щоб вода закипіла. Тоді швидко скрутиш його на зовсім низьке, і хай собі булькотить. Через десять хвилин погасиш газ, і кава вже готова. Сметанка в збаночку в ледівничці.

Поснідавши, зложи посуд до водотягу й пусти трохи води. Як прийду, помию. Дуже тебе прошу: біля одинадцятої розвізник приносить молоко. Не дай йому стояти на ґанку, бо зіпсується, тільки візьми до ледівнички. На ланч сендвіч із шинкою в горішній поличці ледівнички; салату, бідний тату, мусиш собі приладити сам, є в шухлядці ...." і далі Аліса писала, де що є і як батько має провести день, щоб побороти його труднощі. І що прийде якнайшвидше й зварить вечеряти. І що телефонуватиме, як тільки найде хвилину часу. І щоб не сумував.

Пан Ратклі́ф підводить свої блідосині, вилиняліочі й оглядається по хаті. Є сам, перший раз від непам'ятних літ сам. З непорозумінням покрутив головою і став наслухувати. Але ні з Анниної, ні з Аліної кімнати не доходить ані шерех. Тоді спрямував свої кроки до Анниної кімнати. Порожня. Але все, як було давніше: ліжко дбайливо застелене білим простиралом, на комодці ще картки від приятелів, що бажають видужання, на вікні вазоники з квітами. Навіть. Навіть випрана білизна лежить у коші й чекає дбайливих Аннини́х рук. Тільки її немає. І щойно тепер, здається, пан Ратклі́ф зрозумів: він тяжко опустився на крісло, що на ньому звичайно сиділа Анна, й понурив голову .

По його обличчі одна за одною почали спливати сльози. Поволі, старими жолобинами аж у низ. Тоді осідали на шпаковому вусі й від них він ставав схожий на смерекову чатину, покриту осіннім інеєм.

Я зустріла його на вулиці. Може за тиждень, а може за місяць після того, як Анни не стало і Аліса вернулася до праці. А може за якийсь інший час. І я не впізнала його. Був у синіх робочих штанах і виглядав значно молодше й здоровіше, як давніше.

— Не пізнаєте мене? Я пан Ратклі́ф, знаєте: он тут зза рогу, і ви знали мою дружину. Ви нагадуєте собі! вона померла. Ах, правда ви знали це скоріше, як я, ви ж піклувалися нею. Куди йду? Платити домашні рахунки, давніше це робила Анна.

Ще повертається й прощається зо мною теплою усмішкою. Так, пан Ратклі́ф пробудився. З довгого-предовгого сну перед телевізійним екраном.

Наступного, чи котрогось там дня зустрічаю Алю. Яка вона дрібна! І її волосся присипує вже злегка сивий волос. Усміхається до мене тепло й приязно.

— Як живете, дорога? Як радите собі з господарством? Але ж я бачила батька, він змінився, я сказала б, що він відмолодів!

— Правда? Ви знаєте, коли він таки зрозумів, що мами немає, то став помагати мені в господарстві. Так трошки. Спершу дещо в хаті, от так прибере і сам собі зварить сніданок та візьме ланч. Але згодом зачав говорити з людьми: з молочарем, листоношею і сусідами. Потім став виходити на невеличкі покупки й поладнювати домашні рахунки.

— Так, я зустріла його якраз під час такого виходу, і мене приємно здивувало, що він пізнав мене.

Аля усміхається рожево і стає ще більше подібна до морнінґльорі із золотим осередком. Тим більше, що на ній синя суконка.

— Згодом хтось із сусідів звернув йому увагу, що дім давно не мальований. І він взявся за те діло. Якраз ви зустріли його з бляшанкою фарби до підводження вікон.

— Ах, так, тому пан Ратклі́ф вигядав так стилево в своєму робочому одягу! Я й забула запитати, чи щось робить при хаті. Врешті, мені б не прийшло було й на думку, що він покинув сяючий екран із скакучими фіґурками й вернувся до дійсности.

— О, він дуже діловий — хвалить Аля — і в городці теж завів лад і поливає його. При травнику, знаєте, завжди є багато роботи ....

— Так що старий пан має доволі діла на цілий день?

— О, так — ві кіп гім бизі — ми даємо йому працю. За нею він забуває свою самоту й має почування, що він корисний, а може навіть необхідний. Ну, його телевізія сумує без нього в кутку на столику, та це не біда.

Ми обидві сміємося радісно, бо Аля така мила, а пан Ратклі́ф такий діловий, і день ясний і синій із золотим осередком сонця — зовсім, як морнінґльорі на срібній огорожі малого дімка при якійсь там вулиці.

І вулиця мала, і дімки малі, і справи у їх малі, і дні їх невеликі. Але тому, що це Америка, оці малі вулиці довгі-предовгі й лежать у далекій перспективі на сході й на заході і біжить на північ і полудне милями й десятками їх.

У безкрай буднів.

Марія Струтинська

Катря Гриневичева

(Думки й спогади)

У літературознавстві є два різні підходи в трактуванні життя і особи письменника. Перший із них, сказати б, класичний показує письменника, як закінчену індивідуальність, ставить його на п'єдисталь і дозволяє, чи радше, допомагає часові робити його де-далі більше монументом, ніж людиною. І другий, новіший, що силкується (за висловом відомого польського есеїста Боя Желєнського) „відбронзувати" його в його рості й падінні, у величі і дріб'язковості, словом — показати його людиною.

Схиляючись радше до того другого напрямку, я все ж хотіла б показати тут на двох прикладах, що він може дати і дуже добрий і, з другого боку, дуже поганий вислід.

Може ні один із поетів культурного світу не є у своїй творчості такий особистий, такий безпосередній, може ні один не засвідчив так своїм особистим життям щирости у своїх творах, може ніхто не передав себе у своїй поезії так спонтанно, як Шевченко. І, водночас, може ніхто з них не був таким близьким до того, щоб стати ґранітним монументом у пантеоні нації, щоб, вивітрівши, залишитись нарешті мертвим поняттям, трафаретним текстом трафаретних, хоч і яких патріотичних промов і святкувань. Величезною заслугою новіших дослідників життя і творчости Шевченка, таких, як Михайло Возняк, і, передовсім, Павло Зайцев є, що вони влили живу кров у цього кумира, яким ставав уже наш великий поет, що вони показали його більш людським, ближчим нам і, разом з цим, не менш, коли не більше великим.

І другий приклад, що його наводжу тут не з огляду на будь-яку можливість порівняння між двома величинами, чи двома характерами, а тільки й виключно на яскравість зловживання доброю методою. Це — біографічна повість польської письменниці Каляс про Ґабрієлю Запольську. Авторка цієї повісти, яку — вона сама пише — Ґ. З. приготовляла собі на свою біографку, написала твір, де зірвала завісу з вікон спальні тієї письменниці навіть у хвилину її смерти (Запольська бажала вмирати в затемненій кімнаті, щоб ніхто не бачив змін у її вигляді) на те, щоб показати читачам маску страшного, „майже не жіночого" обличчя.

Висновок: те саме почуття такту й міри, що зобов'язують літератора, зобов'язують теж і біографа.

Не знаю, чи творчість і життя Катрі Гриневичевої дочекається скоро в умовах нашого національного буття свого дослідника. Коли б хтось зумів накреслити її суґестивну постать на тлі нашого літературного середовища двох-трьох перших десятиріч нашого століття, то це могла б бути, і з погляду на героїню, і з погляду на знайомих їй визначних людей (Іван Франко, Басиль Стефаник,

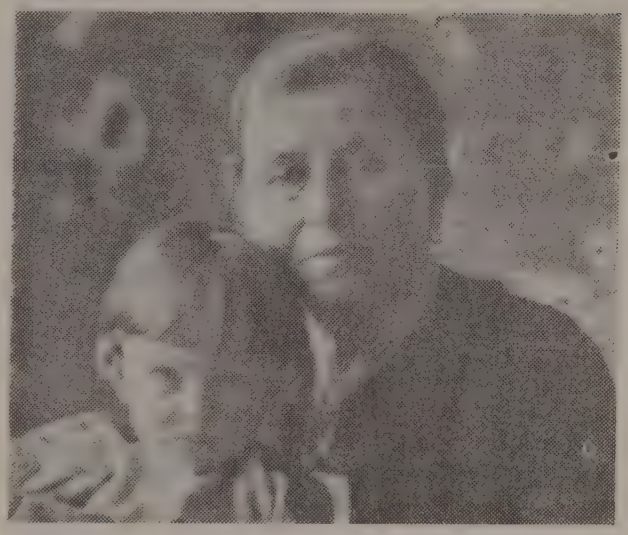

Катря Гриневичева з внукою Рутою .

Гнат Хоткевич та ін.) прецікава книжка. Саме з думкою такого біографа я дала цьому короткому нарисові такий довгий вступ: почуття бо міри й мистецького смаку зобов'язує у відношенні до Катрі Гриневичевої більш, як до кого. Почуття стилю було домінантою її творчости і її життя.

У житті до Катрі Гриневичевої треба було звикати. Так само, як ви мусите звикати на двох-трьох сторінках „Шестикрильця" чи „Шоломів у сонці" до вишуканости й майстерности мови і стилю і, аж зрозумівши це, читаєте їх зовсім уже інакше, як читаєте символічну поезію або п'єте добре, старе вино, — так само ви мусіли вчитися перебувати з Катрею Гриневичевою. А тоді зустріч з нею могла бути святом, перебуванням в атмосфері витончености, що, до речі, не мало нічого спільного з нудною солодкавістю, чи штучним „естетизуванням".

Коли ми зобов'язалися деякою мірою не „забронзовувати", то скажім тут зразу ж, що перебувати довший час із Катрею Гриневичевою утомляло, як утомляє кожне довше святкування. І то не тільки оточення, але й її саму. Коли вона, під натиском стала була з початку 20-тих років Головою Централі Союзу Українок у Львові, то кожне засідання справляло їй муку. Сама вона так казала тоді про це:

„Я не можу перебувати довго у великому гурті, а вже зокрема втомлює мене надмір жіночого елементу, хоч я люблю і ціню кожну з цих жінок зокрема".

В цьому проявлялася не тільки притаманна мистцеві потреба відокремлення від зовнішнього

світу, але також і те, що в гурті вона не почувала себе цілком вільно, що не була цілком „собою", як ми звикли це називати.

А проте і Катря Гриневичева була часом з людьми іншою, простішою, більш безпосередньою.

Мені доводилося вже раніш на іншому місці писати про те, як у Винниках коло Львова, після посвячення намогильника Івана Липи ми сиділи з нею довго удвох на звалищах її родинного дому, у старому, запущеному саді і як вона малювала тоді передімною картини свого раннього дитинства. Це не була та сама, завжди трохи офіційно-ввічлива, трохи наставлена на вищий стиль письменниця, а людина, що пережила вже дві третини свого життя і з мелянхолійною усмішкою оглядається назад. А може це був той настрій старих, запущених садів у теплу червневу днину, коли просто хочеться лежати на траві й дивитися у чисту синяву неба ? Вона ж мала занадто велике почуття стилю, щоб його попсувати. Цілком щира, чи по іншому сгилева, вона не втомила мене тоді ні на мить.

Ще раз у житті довелося мені бачити Катрю Гриневичеву подібною, так само простою. Це було в літку 1942-го року, коли ми з нею поверталися з Криниці до Львова. Був хмарний досвіток, що хутко перемінився у дощовий день. Ми їхали під брезентами, п'ять чи шість осіб, і ні в кого не було бажання розмовляти. Та, десь біля Сянока, небо розясніло і показалося сонце. Тут же, під самим містечком, стався дефект і ми мусіли були вийти з нашої машини та розташуватися у якійсь шопі при дорозі. Коли, після двох годин, ми вирушили знову, серпневий день був уже сліпуче ясний, все ще освіжений дощем, чудовий. Мабуть, тому наш молодий шофер, проїхавши миль із п'ять, набрався фантазії й духу запропонувати нам зробити собі прогулянку по полі, поки він „скочить" провідати, десь тут, недалеко, свою дружину.

Пам'ятаю, що той „скок" тривав тоді декілька годин, і ми приїхали до Львова на першу годину ночі. А проте, я провела цей час на справді прекрасній прогулянці між достиглими ланами удвох з Катрею Гриневичевою, що знову здалася мені іншою, як ми знали її всі.

Це були здебільшого спогади про Василя Стефаника, з яким вона познайомилася в Кракові — він студіював медицину, вона вчилася у зразковій німецькій вчительській семинарії, її батьки перенеслися туди з Винник, коли вона була ще дитиною. Це Василь Стефаник був тим посередником між Катрею Гриневичевою та українським літературним світом, про який вона досі нічого не знала. Чи був він для неї чимось більше, чи й сам він захопився гарною, молодою дівчиною в чужому середовищі? У всякому разі, з кожного її слова відчувалося близьке й тепле відношення до старого приятеля, з ним вона все життя підтримувала особисті взаємини й листування.

Та було між ними щось більше, як дальші чи ближчі товариські взаємини двох людей. Це їх літературне споріднення.

Яр Славутич

ВСТУП ДО ПОЕМИ

Слідів отця Агапія шукаю,
І не знаходжу дорогих слідів,
Немов ніколи й не було тут гаю,

Де він ходив, молився і хотів
Зелений Клин, Камчатку і Аляску,
Каліфорнійські далі й поготів

Перетворити в Україну - казку
Для тих, що рідний залишили край,
Несучи в серці звагу — непоразку.

Фантаст, мандрівник, визволу ратай,
Нащадок роду Богунів завзятий,
Він пам'ятав Барвінчин коровай,

Шевченка словом краяв, як затятий,
Неправду в світі. Де твої сліди?
Твої дороги? Де їх відшукати?

Москаль-сквернивець[1]), що завдав біди,
Що їх вогнями витер в Україні,
Їх краде й тут край тихої води,

Віддаючи пожадливій руїні.
Але всього не знищити йому!
Бо в глибині самотньої яскині[2])

Витає дух і розтинає тьму.
Якби зібрати снаговитий повів
Чи перелити міць його саму

Бодай частинно кожному рядкові,
Я б неподатні зрушував серця,
Будив оспалих і в снажній обнові,

Замість євшану й вірного гінця,
Палючим словом навертав до чину —
На чужині в потомстві без кінця

Плекати Україну.

Примітки:
[1]) Слово о. Агапія Гончаренка.
[2]) Яскиня правила йому за вівтар.

На перший погляд здавалось би, що не було більш діяметрально різних літературних поя, як Катря Гриневичева і Василь Стефаник. А проте, який різний не був би стиль їхніх творів, їх підхід, їх тематика, є щось одне, що поєднує понад усі ці розбіжності тих двох майстрів слова: їх велика любов до нього. У Стефаника воно було більш наболіле, наче б вирване з глибини серця, у Катрі Гриневичевої викохане, випещене — і так само з болем народжуване.

Катря Гриневичева так само, як Стефаник, одна з найбільш стилевих наших письменників і одна з таких, що з'являються не часто.

Ярослав Ґерус

ФІЛЬМ „ДЕСЯТЬ БОЖИХ ЗАПОВІДЕЙ" І „МОЙСЕЙ" І. ФРАНКА

Недавно бачив я кінокартину "10 Божих Заповідей". Не жалію, що пішов і побачив. Це справді незвичайна картина. Всі кінофільми мають ту прикмету, що приносять мільйони своїм продуцентам. А цей поставив мене в мільйонери!

З отими мільйонами мій розрахунок такий: коли цей фільм коштував його продуцентам декілька мільйонів долярів (таке бодай писали газети), тоді одна мала книжечка, що лежить на полиці моєї бібліотечки, варта десятки мільйонів! А що я є власником цієї книжечки, тоді, значить, я — мільйонер!...

Це, звичайно, жарт. Але насправді ми, українці, можемо бути горді, можемо хвалитись, що маємо оцю книжечку: вона вагою свого змісту придавлює мільйони грошей та відсуває в тінь працю сотень фахівців різних галузів знання та виробництва, десятків учених, мистців та велетисячної армії допоміжного персоналу.

Кожен здогадується, яку це книжечку я маю на думці. Так, це "Мойсей" нашого Івана Франка!

Я не хочу переводити тут докладної паралелі поміж обома мистецькими творами. На це треба б чимало часу. Я зверну увагу тільки на декілька обставин у згаданому фільмі. Мені здається, що вони цілком вистачать, щоб підтвердити те, що я оце сказав.

Отже, перш усього титул. Не бачивши фільму "10 Божих Заповідей", а прочитавши тільки його заголовок, можна думати, що власне оті Божі Заповіді, тобто їх вплив на життя жидів, а за ними й цілого майже пізнішого людства, будуть основною темою цієї кінокартини. А тим часом оця титульна подія, тобто надання Десятьох Заповідей, відбувається аж під самий кінець фільму, і жодних її наслідків там взагалі не видно. Отже, заголовок не покривається тут із змістом твору. Істотного значення це, правда, для самого фільму не має, але все ж таки є деяким його браком. Бо ж титул, чи пак заголовок повинен би бути есенцією, сказати б коротким, сконцентрованим змістом кожного мистецького твору. Творці цього фільму не дотрималися цієї слушної вимоги і через те до певної міри вводять глядача в блуд. Слідкуючи за ходом подій згаданого фільму, доходимо до висновку, що правильний його титул повинен би бути такий самий, як і Франкової поеми, а саме: "Мойсей". Бо в цьому фільмі, як у згаданій поемі нашого поета, всі події обертаються довкола цієї центральної постаті.

Але як зображена ця постать в обох цих творах?

У фільмі половину дії виповняє життя Мойсея на дворі фараона. Показане воно тут гарно й правдиво. Вживаючи слова "правдиво", я не хочу, очевидно, сказати, що все те, що там діється, є справді історично правдиве (якщо тут взагалі можна говорити про якусь "історію"). У мистецькому творі історична правда не важна. Тут важне тільки те, щоб усі події, що в тому творі відбуваються, були логічно та психологічно виправдані. Це значить, щоб були так зображені, щоб глядач, чи читач не міг мати жодних застережень, що таке справді могло діятися. В цій першій частині фільму утримано цю вимогу переконливости, і через це ця частина направду вартісна й не викликає жодних застережень із боку глядача.

Але, що діється далі.?

Мойсей довідується, що він "Гебру". Не пан, не єгипетський князь, а тільки син рабині-гебрейки!

Що він робить?

Отож, у першій мірі, докладно перевірює правдивість цієї відомости. Це логічне. Кожна розумна людина зробила б так само. При цій нагоді показано між іншим прегарну сцену зустрічі двох матерей: тієї, що дала життя, і тієї, що дала любов. Справді гарна і, здається, єдина глибоко зворушлива картина в цілому фільмі.

Почувши з уст матері підтвердження відомости про його жидівське походження, Мойсей покидає палац фараона, йде до своїх братів-жидів і разом із ними працює, як раб-невільник.

Але чи цей вчинок тут оправданий?... Мені здається, що ні. Синівською любов'ю до матері, як це показано у фільмі, виправдати цього кроку не можна, бо, як це бачимо з дальшого ходу подій, така жертва була тут цілком непотрібна! Фараон так любив Мойсея, що, хоч і довідався про його правдиве походження, хотів задержати його при собі, на своєму дворі. Мойсей, як розумна людина, повинен був це віношення фараона до нього знати. Отже, можна думати, що він міг узяти туди, до палаців, і свою матір та жити там із нею у добрі та достатках. Але він цього не зробив! Отже, мусіло тут бути щось інше, що було ще більше, ще вище, як тільки сама любов сина до матері! І ми знаємо, що це було! Це була любов Мойсея до народу, з якого він вийшов! Любов, що нагло спалахнула в його серці гарячим полум'ям, що казала йому покинути пишні палаци та йти разом із його братами-жидами місити болото при будівлях та наставляти плечі під нагаї наставників. Але у фільмі цієї другої вищої любови Мойсея до свого народу, на жаль, не показано, а в кожному разі не показано так, як цього було б треба, не з такою експресією, щоб вона належно виправдувала отой його геройський учинок, оту його величезну жертву.

Недостачу отієї великої любови до рідного на-

роду бачимо і в дальшому ході подій та в пізніших діях героя фільму. Бо коли фараон, після даремних намов змінити своє рішення, проганяє Мойсея в пустелю, Мойсей покидає Єгипет. Але не видно тут, щоб він з цього приводу щось особливе переживав. А це ж преважлива подія! Він же ж покидає свій нарід, для якого має пізніше стати провідником! Глядачеві показано тільки деякі труднощі та перешкоди фізичної натури,що їх доводилось Мойсеєві поборювати під час мандрівки через пустелю.

А коли Мойсей, поборовши всі труди, знаходить врешті пристановище серед якогось племени пастухів, знову не бачимо, щоб він дуже страждав із приводу розлуки зо своїми рідними. Навпаки! Ми бачимо щось цілком протилежне! Він женить-ся з гарною дочкою ватажка того пастушого племени і знаходить там своє родинне щастя. І, можна подумати, напевно був би не вернувся до своїх гебреїв у Єгипті, коли б не припадок! Бо так, як це показано у фільмі, тільки припадкові треба завдячувати, що його стрічає серед отих пастухів утікач із Єгипту, Єгошуга, що й намовляє його вертатись до своїх. При цій нагоді, наче для підкріплення намов Єгошуги, показано ефектовну сцену розмови Мойсея з Єговою, що промовляє до нього з горющого куща. Ця сцена тут настільки важлива, що відтоді Мойсей починає діяти з Божого наказу, і це вже до деякої міри виправдує дальші його вчинки. Кажу: "до деякої міри", бо й побожність Мойсея, подібно, як раніше його патріотизм, показано у фільмі недостатньо. Освітлення Мойсейового лиця сильнішим рефлектором та посивіння волосся на його голові не дуже переконують глядача про його раптову відданість Божій Справі!

Далі йдуть події, знані вже кожному з біблійної історії. Отже: чуда, що примушують фараона звільнити жидів із неволі, вихід синів Ізраеля з Єгипту і врешті перехід через Червоне Море. Всі ці картини технічно прегарно виконані і бавлять око глядача. Але все це, як сказано, добре тільки для ока. Бо даремно дошукувавсь би тут хтось якихось глибших причин отих усіх подій, як, нпр., відповіді на питання, чому Бог карає єгиптян, а помагає жидам. Єгиптяни зображені у фільмі цілковито позитивними рисами. Обидва фараони, батько і син, це справжні джентельмени, їхня родина та ціле їх оточення теж бездоганні люди, а єдиний негативний тип у цілому фільмі це власне гебрей - Датан! Отже, не дивно, що глядачеві дуже часто важко рішитися, з ким йому треба симпатизувати, а з ким ні.

Але найбільшою хибою фільму є цілковите пропущення в ньому сороклітньої блуканини жидів по пустелі. А це ж була преважна подія! За той бо час кувалась нація! З неупорядкованої громади рабів творився там майбутній державний народ, що мав стати панівним народом світу! У фільмі цю подію пропущено, і ми бачимо жидів, після переходу через Червоне Море, у стіп Синайських Гір, де вони поклоняються Золотому Теляті. В той самий час Мойсей, під час своєї молитви на горі, одержує від Бога 10 Заповідей. Обидві картини: оргія в жидівському таборі та надання Заповідей виконанні прегарно. Але ж знову: тільки для ока. Ніякої мотивації, ніяких причин для цих подій тут не знаходимо. А вони були! Мусіли ж бути!

Нарешті кінцева картина: прощання Мойсея з друзями. Його народ переходить Йордан і вступає в Обітовану Землю, а він, Мойсей, з Божої волі залишається. Але чи так міг востаннє, навіки прощатися зо своїм народом його провідник, його духовий батько?... Якось тяжко глядачеві повірити в це.

А якже ж інакше, цілковито інакше, все це виглядає у Франка!

Поема "Мойсей", здається, так добре знана кожному українцеві, що вважаю непотрібним подрібно обговорювати її. Отже, скажу тільки те, що являється найістотнішим, коли порівнювати її з фільмом "10 Божих Заповідей".

Отже щоб схарактеризувати Мойсея, Франкові непотрібно змальовувати ціле його життя. В його поемі ми застаємо Мойсея вже старим дідусем. Але з того, що він робить, що він говорить, що він переживає, ми бачимо Мойсея таким, яким він увесь час був, яким він мусів бути впродовж цілого свого життя! Бачимо його шляхетність, його чутливе серце та любов "для всього живого", а перш усього для свого народу, для якого він себе цілковито, душею і тілом, пожертвував. Мойсей Франка — це справжній велет, справжній геній свого народу. Він його духовий батько, виховник, провідник, законодавець, мудрець, пророк і все, все, з чого той народ черпає свою снагу до життя та розвитку. Всі вчинки Мойсея знаходять тут цілковите оправдання в тій власне його безмежній любові до свого народу та в незламній вірі в Боже Провидіння. І в тому власне, в отих внутрішніх, психологічних, а не в зовнішніх ефектах лежить уся велич Франкового "Мойсея".

Так само, хоч поет не змальовує у своїй поемі цілої мандрівки жидів по пустелі, ми помимо того бачимо, як вона відбувалась, з якими труднощами доводилось їм під час неї боротися. Бачимо теж, що діяв та що вдіяв за той час Мойсей. Хоч важко було із зматеріялізованої, невільничої юрби зробити свідомих своєї вартости і цілі людей, проте вдалось йому невсипущою, виховною працею доконати іншого діла: виховати молодь, з якої виросте майбутній, державний народ! І коли ми наприкінці поеми читаємо:

"Ще момент — і Єгошуї крик

Олена Звичайна

РОЗМОВА З НАШИМ ЛЮДСЬКИМ І УРАЇНСЬКИМ „Я"

Людське "я"! Воно, як та краплина дощу, що відзеркалює вселенну: небо й сонце, землю, добу й людей у їх метушливому простуванні до таємничих обіймів вічности...

Людське "я"! Хто спромігся збагнути його? Хто з найвидатніших науковців всесвіту спромігся поставити його під мікроскоп? Н і х т о. А тим часом воно (оте людське "я") було, є і завжди залишатиметься найкоштовнішим самоцвітом, найцікавішим і найменше дослідженим об'єктом, вічно - загадковим і покищо ніким (навіть і самим собою!) нерозгаданим. І чи не тому воно, не зважаючи на всі досягнення науки, ще й досі так недостатньо досліджене, що людина так уперто його занедбує? Зокрема, сучасна нам людина, що їй усе ніколи.

Коли боротьба за фізичне існування стає, нарешті, переможеною, коли голод і холод розпускають свої кліщі, сьогочасна людина все ж таки шалено кудись поспішає: у заздрісних перегонах за становищем і славою, за блиском, шумом і брязкотінням здебільшого, штучних веселощів, за багатством у всіх його проявах і, зокрема, за пишним одягом і пишно-вмебльованим мешканням віддає теперішня людина ввесь свій час без залишку. Нема в неї часу на те, щоб уметблювати свою внутрішню хату, щоб, хоч зрідка, із своїм занедбаним "я" поговорити. А воно — оте забуте й занедбане "я" — раз-у-раз знаходить щілинки в суцільній стіні перевантаженості різними справами, щоб подати свій голос.

— Мовчи! Зась! Сховайся й завмри! — каже йому сьогочасна людина: — Нема часу на розмови з тобою!

Честь і признання належить тому авторові, що таки спроможеться вирвати цю людину з кліщів отих справ невідкладних, щоб таки посадити її під абажур затишної лямпи для розмови з самим собою, — з отим власним занедбаним "я".

Таким автором, по справедливості, є проф. **Євген Онацький**, такими книжками є **"Очима душі — голосом серця"** (ст.101 — видання видавництва "Перемога" — Буенос-Айрес) і **"Завзяття чи спокуса самовиправдання"** (ст. 208 — видання Першої Української Друкарні у Франції — Париж). Рік видання для обох книжок спільний — 1956.

Але не тільки рік є спільним для обох книжок! Їх об'єднує те, що обидві є розмовою з людським "я" сьогочасної людини. Їх відрізняє те, що перша є збіркою переспівів із чужих авторів, а друга є твором пера проф. Онацького. Їх відрізняє ще й те, що, коли перша з названих книжок розмовляє виключно з нашим **людським** "я", то друга майже кожним розділом своїм дотикається ще й **українського** "я". А діткнувшись, примушує його заговорити.

Звернімося ж покищо до першої з двох названих книжок. Це — переспіви з кількох чужих авторів, але в основному — з італійського письменника Н. Сальванескі, що його твори не випадково перекладено на всі світові мови. Вони справді мають у собі магічну здібність досягати глибин людського, так часто занедбаного в наш час "я", вони справді роблять незабутнє враження.

Ніно Сальванескі! У розквіті життя й сил він осліп, і саме після цього дав людству найкращі перлини своєї творчости. Саме завдяки надмірному стражданню, спромігся він у надрах душі своєї знайти слова прості й промовисті, якими мало хто з письменників уміє говорити: "...ніколи ще я не бачив так добре, як тоді, коли зробився сліпим..... Дуже багато людей прикладає найбільше зусиль, щоб обмеблювати свою зовнішню хату, ніколи не турбуючись про хату внутрішню".

Переспіви з Сальванескі та інших авторів, опрацьовані й зібрані докупи проф. Онацьким, неначе якісь казкові квіти, в один вінок, — допомагають читачеві, відірвавшись від хати зовнішньої, подбати про вмеблювання своєї внутрішньої, так часто занедбуваної хати. Переспівами їх названо поперше за майже музичну мову, а подруге за те, що вони не є перекладами з уривків, бо інколи й відходять від оригінального тексту, — відповідно доповнені чи скорочені, згідно з розумінням і відчуванням проф. Онацького.

Усі теми цих коротеньких переспівів для нашого спраглого людського "я" небайдужі, як наприклад: про втому, надію і гнів, про розлуку, самотність і чужість найближчих ("душі відходять одна від одної ще швидше, як постаті"), про ревнощі, любов, ненависть і скупість, про зайвий поспіх, насолоду, молодість і про щастя в нас самих...

Узявши цю книжку в руки, треба лише на мить одну забути про "хату зовнішню" і про те, що Вам, як звичайно, **ніколи**; треба лише **почати** читати, а далі... Далі Ви потонете в цій розмові з Вашим "innerself", щоб, дочитавши до останнього

ФІЛЬМ "ДЕСЯТЬ БОЖИХ ЗАПОВІДЕЙ" І "МОЙСЕЙ" І. ФРАНКА

Гирл сто тисяч повторить;
І з номадів лінивих ця мить
Люд героїв сотворить."

ми знаємо, що так станеться, що так мусить статися! І в тому власне лежить велике мистецтво Франкового слова!

Шкода, що поема нашого поета не була знана голівудським продуцентам перед накрученням їх коштовного фільму...

рядка останньої сторінки, виплисти знову на берег щоденної буденщини відсвіженим, міцнішим і відмолодженим. Цьому впливові книжки на читача багато сприяє ідеалістичний світогляд і дух глибокої християнської моралі, що ними просякнуті всі, без винятку, переспіви.

Ці ж таки самі якості властиві й другій книжці, де зібрано статті пера проф. Онацького на різні теми, здебільшого дотичні до нашого **українського** "я" в аспекті сучасности й недавно пережитих історичних подій. Тут знайдемо про поверховність і відповідальність, про ілюзії, переможну надію і страх, про атеїзм і фарисейство, про Гоголя, Шевченка й Винниченка, про заповіт Базару, про фаталізм і ін... При всій різноманітності тем їх об'єднують висока ідейність, християнська філософія та націоналістичний світогляд автора.

Виклад кожної окремої теми свідчить про різносторонню глибоку ерудицію автора, про ознайомленість його з найрізноманітнішими галузями науки, літератури й мистецтва та про рідку здібність у легкій формі подавати читачеві складні й глибокі проблеми. Цим проф. Онацький нагадує проф. Ващенка і вигідно відрізняється від тих горе - професорів, що писаниною своєю здібні лише затуманювати найпростіші явища, події чи теми.

Назва цієї другої книжки "Завзяття чи спокуса самовиправдання" свідчить про те, якого великого значення надає проф. Онацький **завзяттю,** як джерелові переможної сили в боротьбі за наше майбутнє, і як осуджує він **самовиправдання** всякого лінивства, інерції та духової залежности від інших:

"Отой постійний нахил до самовиправдання — це чи не найгірша, чи не найнебезпечніша ознака духового лінивства, духової кволости, що через неї наші люди воліють іти шляхом найменшого спротиву — воліють називати себе "руськими", бо українців, мовляв, ніхто не знає. Воліють називати себе "поляками", бо поляки, мовляв, по всіх усюдах приятелів мають. Воліють називати себе в Північній Америці Джонами, в Аргентині Хуанами, у Франції - Жанами, тільки Іванами не хочуть більше ніде називатися, дарма що американці чи англійці, хоч і на місяць заїдуть, все Джонами залишаться".

Отак, дотикаючись раз-у-раз до **українського** "я" читача, проф. Онацький примушує те "я" заговорити... І в цьому його заслуга.

Обидві згадані книжки проф. Онацького є небуденною появою на нашому культурному овиді, обидві мають якості для забезпечення їх впливу на душу масового читача: вони ж бо справді сприймаються очима душі, а промовляють голосом серця.

Люба Вітошинська

КАТЕРИНА КРАВС ЗАГОСТИЛА ДО ПАРИЖУ

Так воно якось увійшло в звичай, що всі наші громадські діячки у своїх подорожах — громадських чи приватних — завжди намагаються зустрітися з українськими жінками. У кожній країні, що їм доводиться переїздити, вривають день-два часу на зустріч із жіночою організацією, або ж, за відсутністю такої, бодай із кількома українками, поселеними в даній країні. І дуже цікаве при цьому те, що подорожниця — жінка ні трохи не боїться попасти в якесь "чуже середовище", а місцеві жінки, вітаючи її, зовсім не питають про групову, чи партійну приналежність.

Так було й цим разом. Ми знали вже раніше з преси, що голова ЛУКЖ з Канади їде до Риму на конґрес Світового Союзу Католицьких Жіночих Організацій, але не знали, чи загостить вона й до Парижу. Про неї чули ми досі мало позатим, що вона містоголова СФУЖО та що народжена в Канаді. Цього, здавалося, було б замало, щоб зразу ж знайти дружній контакт. Та сталося зовсім інакше.

"Пантофлева" пошта, де, як відомо, жінки спеціялістки, швидко рознесла по Парижі й околиці, що на Ширші Сходини "Союзу Українок" (в неділю 2 листопада 1957), прибуде п. Катерина Кравс та розповість про свою подорож і участь у конґресі. І невеличке приміщення при церкві св. Володимира ледве вмістило цікавих побачити канадійську гостю. Коли вона увійшла, висока й маєстатична, з молодим, веселим обличчям, вдягнена дуже стилево, чорно-біло, (в секреті: чорний плащ, білий хутряний "точок" на голові й біла горностаєва "краватка" на шиї) й коли, привітавшися, зацокотіла скорою чудовою українською мовою, то здобула без решти всіх жінок не тільки своєю появою, але й тою саме скороговіркою. Це ж бо був знак, що ця рожденка Канади все своє життя вживає української мови.

Та слухачки доповіді п. Кравс мали ще більше причин захоплюватися нею. У способі її розповіді, у переданні багатющого матеріялу ясним і неперевантаженим деталями способом, у короткому накресленні всіх попередніх зустрічей з українськими жінками в Англії, Німеччині, Бельгії, — відчувався довгорічний досвід громадської діячки, осяяний глибоким патріотизмом, релігійністю й чутливим серцем української жінки.

— У відвідинах наших осередків найбільше цікавили мене школи й дитячі садки, — мовила гостя, — бо ж ми, Ліґа Українських Католицьких Жінок, опікуємося ними, розкиненими по всій Німеччині.

— А самий конґрес, чи мали ви там доповідь? — впали запитання, коли прелеґентка закінчила про

зустрічі з нашими жінками й дітьми.

— Вас, звичайно, найбільше цікавить, — зорієнтувалася п. Кравс, — українська участь у ньому. Ото ж коротко: ЛУКЖ у Канаді стала членом Світового Союзу Католицьких Жіночих Організацій тільки за два місяці перед їхнім конґресом. То ж наша участь у ньому зовсім не була передбачена. Все ж таки вдалося нам виєднати місце на коротеньке "слово", яке мало тривати три хвилині, а вже на конґресі продовжили мені на п'ять, а говорила я десять, бо... дуже мені плескали...

А за що Вас так оплескували? — почулися наші запитання.

— Я властиво не знаю, бо говорила я про працю **українських католицьких жінок** у Канаді, так як інші делеґатки про працю своїх організацій, але чомусь моя доповідь викликала більший відгук. Ось, наприклад, сказала я, що наша праця відмінна від праці організацій латинського обряду, бо маємо підготовити майбутніх місіонарок для виховання молоді в Україні, і в тому місці вже плескали. Далі сказала я, що в Україні з нашою церквою діється те саме, що перед двома тисячами років, за Нерона, з першими християнами, і знову почали плескати. Тоді я їх повідомила, що ми, українські жінки, маємо свою світову організацію СФУЖО, то знову плескали, а коли я закінчила тим, що ми завжди протестуємо проти ярмлення та релігійного й національного переслідування Москвою українського народу, — тоді вже оплескам не було кінця...

— Чи від прихильного враження від цієї доповіді залежали ваші дальші успіхи?

— У великій мірі! Коли, напр. делеґація британського комонвелту, куди належить Канада, була на окремій авдієнції у св. Отця (бо всі учасниці конґресу були прийняті Папою зразу ж першого дня) — я дістала престижеве місце. Майстер церемоній сказав голові британської делеґації, щоб у першому ряді стали навколішки голови делеґацій, по одній з кожної країни Комонвелту, для представлення їх Святішому Отцю. І саме, хоч у цей ряд увійшла делеґатка Канади, то всі погодилися на цьому, щоб мене теж представили як єдину представницю східнього обряду так, що від Канади нас було дві. І, треба ще додати: біля мене св. Отець затримався найдовше, кажучи:

"Це добре, що ви молитеся за ваших мучеників!"

Після цього — продовжувала п. Кравс, я стала дуже популярна, всі просили в мене інформацій, пояснень, але я, на щастя, мала з собою брошуру в англійській мові, про ЛУКЖ з ілюстраціями св. Покрови, світлинами п. Дими й моєю, та з інформативним текстом, — то й мала що роздавати.

Цими словами закінчила п. Кравс свою цікаву доповідь, бо мусіла поспішати на поїзд до Люрду. Одначе, своєю безпосередністю вона так припала до вподоби членкам СУ, що вони, тихенько порадившись, запросили її на прощальний "чай" у день її від'їзду до Канади.

І ось, через чотири дні, вдруге зійшлися паризькі українки в цьому самому приміщенні, хоч цим разом при накритих столиках та в товаристві о.ген. вікарія Ван де Малє, о.канцлера Левенця та о.д-ра Яцкова, щоб ще послухати розповіді п. Катерини Кравс про Канаду.

За чаєм і чудовим тортом (у секреті: крухим із трьома масами!) у свобідній ґутірці, говорила п. Кравс:

Нам у Канаді живеться безпечно й вигідно, маємо всі права, ми вільні й рівні, та й не бідні ми, а дехто з нас таки багачі, але наше щастя неповне, поки країна наших батьків, а в декого — дідів, — невільна! Чи ми повернемося коли, чи ні, — то все ж усі сили готові віддати за те, щоб і ми могли похвалитися нашою власною державою. Без цього, нам чогось, наче, бракує...

— Вибачте пані, — запитала одна з жінок, — а як це сталося, що саме в Канаді збереглися кількома поколінчями такі люди, як ось ви, пані, що не тільки, що "цокочуть" нашою мовою, але ще й громадськи працюють?

Це треба завдячити в першу чергу нашим церквам, священикам, сестрам-монахиням і вчителям. Коли діти українських батьків змалку ходили до української школи, брали участь у шкільних і церковних святах, вивчали вірші, грали в сценках, співали в хорі, а далі в молодечих організаціях, драматичних ґуртах, в сестрицтвах і братствах церковних, — то вони так звикли й заправилися в громадській роботі та в уживанні української мови, що, в свою чергу, таксамо й виховували друге покоління! Коли б Бог дав здоров'я цим дівчатам і хлопцям, що вибирають звання священика чи вчителя! Бо, як це можна завважити, молодь радше хоче мати такий фах, що і легший і ... більше грошей приносить...

Наша гостя знову спішилася, цим разом уже до Канади, й тому, подякувавши за тепле прийняття, висловила надію, що ці дружні зв'язки між двома жіночими організаціями — "французькою" й "канадійською", — продовжуватимуться листовно до часу, коли знову трапиться нагода зустрінутися.

Від СУ забрала слово п. Віра Дратвінська, дякуючи за доповідь та пригадуючи слова п. Кравс про те, що наші люди, навіть народжені на чужині, не почувають себе вповні щасливими без української держави. Вона висловила надію, що як п. Катерина Кравс, що не тільки сама так відчуває, але й вихо- — так і все наше молоде покоління в усіх країнах вала цілі кадри молодого жіноцтва на укр. ідеї, поселення можна б виховати таксамо, коли б ми тільки доклали трохи зусиль...

Наша гостя від'їхала, а ми залишилися під впливом того, що нам розповідала, й довго ще перетрясали різні можливості...

Еразмо Пінета

ВІЗІЯ КОРОЛІВ МАГІВ

Переклад із еспанського Євгена Онацького

Я побачив себе в якійсь спустошеній чорній країні. Чорнота її простягалася ніби аж за засяг ока. Ходячи взад і вперед, я відчув під ногами і зрозумів, звідки ця чорність: земля була цілковито вкрита безформенними шматками заліза й цементу. Там далі — кістяки величезних будинків.

І все ж ці місця були мені знайомі, ніби я вже був тут колись, — хто зна, може в дитинстві.

Але земля моїх дитячих років була вкрита зеленню, то була плідна земля, — земля, що їй майже приспівувало сонце.

А там угорі, між зірками й хмарами, три королі йшли за своєю зіркою. Верблюди, якими вони їхали, як ввесь їхній почет, підносячи голови, слідкували за зіркою. Різноманітність їхніх убрань та торб із дарунками була така незвичайна, що, коли я на хвилинку заплющував очі, здавалося, за ту маленьку хвилинку небо вже вспівало вбрати новий різнобарвний одяг.

Тим часом на чорній землі залізні дерева давали олив'яні овочі. Біля тих дерев тисячі дітей кусали ті овочі з розпачем і пожадливістю, намагаючись заспокоїти голод і спрагу. День був хмарний, сумний, темно-сірий.

Коли ж прийшла ніч, я побачив, що всі ті діти підносилися в небо, ніби прийшла вже їм пора відійти остаточно.

Вони підносилися повільно, важко, ніби після тяжкої днини. Нагадували вони мені чорноробів Сходу, що тягнуть великі камені нагору, допомагаючи собі вигуками: "Гай-то! Гай-то!" Але ті діти не вимовляли ні слова. Лише знеможені обличчя та погляди очей, загублені десь на Заході, відбивали іноді бажання щось сказати.

Від часу до часу, коли вони розкривали вуста, що б передихнути, видно було їх поламані зуби та пересохлі язики. Мабуть, тому й не могли вони говорити.

Вони підносилися з простягненими вперед руками і з долонями, відкритими вгору, ніби надіялися щось згори дістати. А безсилі пальчики, негнучкі пальчики намагалися іноді зійтися в кулак, щоб кинути його в хмари.

Коли хтось із них падав, сотки рук простягалися ніжно і, підхопивши, садовили комусь на плечі. І дивно було бачити, як такі кволі істоти могли перетворюватися в сильних Христофорів.

Нараз — сталася зустріч. Гомін здивування перебіг дитячим натовпом. Потім здивування змінилося в тишу, майже в побожну молитву, і захоплення освітило обличчя ласкою усмішки.

Дорогоцінні торби відкрилися... ні, висипалися з хмар на маленькі простягнені ручки. Але ніхто не дякував. Ніхто нічого не просив, перебираючи. Кожен ніби був задоволений тим, що кому випало, і не вередував, воліючи те, або інше. Було враження, ніби ті дарунки були чимсь, що давно їм належало, але десь забарилося. Було враження, що діти про все те колись уже чули, і тільки були призабули. Але призабуте залишилося в їх підсвідомості.

Разом із іншими дарунками, кожний отримав і кошик з дивно опрацьованим накриттям.

Королівська валка повернула верблюдів задом до землі і почала підноситися до небесного склепіння, а натовп дітей почав сходити додолу. І от тоді король Мельхіор, оглянувшись, попередив своїм гармонійним голосом, ніби заспівав духову мурінську пісню:

— Лише один день!

А старший з дітвори, що ніби кермував нею, зробив тоді, не оглядаючись, рух рукою, ніби сказав: "Гаразд!" і прошепотів найближчим:

— Поспішаймо!

Вони повернулися на землю. І ніч тоді вступилася перед світлим днем, повним співучого золотого сонця. Та сонцеві треба зелені, щоб єднати з нею свої промені, які, виблискуючи на чорних шматках заліза й цементу, що вкривали землю, ніби хотіли заглибитися в землю.

Дитячі забавки розбіглися, ніби живі істоти, по цьому спустошенні. Діти сміялися, ніби їм тільки й треба було цієї радости сонця. Погравшись деякий час, пригадали вони про кошики і, підібравши їх, побігли весело до дерев та, подіставши з кошиків великі овочі, порозвішували їх на галузках, ніби то були прикраси до ялинки. А кожна галузка, відчувши тягар нових овочів, почала ронити олив'яні овочі і, зазеленівши сама, вкриватися зеленим листям.

Ніколи я ще не бачив таких зелених галузок, так густо вкритих зеленим листям, і ніколи я ще не бачив, що б які овочі так вилискували на сонці!

Діти співали, гралися та виводили коло в чудовому танковому ритмі. І тоді я пригадав коло, що про нього мріяла Айседора Дункан: щоб тисячі дітей усіх націй танцювали разом "Оду радости" Бетховена.

Потім — прийшла ніч.

Прийшла без усякого попередження, без попереднього вечора, бо світло дня пішло так само, як і прийшло, — відразу.

Але була вона теж гарна, — така гарна, якої я ще ніколи перед тим не бачив. І я зовсім не здивувався, коли овочі на деревах засвітилися й освітили все те місце, де танцювали діти.

А вони, втомлені, посідали кружка і весело почали коментувати події дня.

— Як було б гарно, коли б пішов сніг! — сказала нараз найменша дитинка.

І, ніби то був наказ, пішов сніг.

Але зірки світили далі, і місяць зберігав своє ясне обличчя, — таке ясне, як рідко коли можна бачити в таку зоряну ніч.

Хтось підніс два шматки заліза і, потерши їх один об один, викликав огонь. І той заіскрився так весело, ніби тут було досить дров до палення.

Сніг укрив інші шматки заліза, і кожний пластівень, що впав на них, пройшов у землю, що була вже вистигла від сонця.

Погравшись ще трохи, полягали діти спати. А сніг падав на них і почав їх укривати. Та це був теплий сніг, що тільки моделював їм тіла, залишаючи відкритими обличчя.

Сонце збудило — їх, — таке ж чудесне, як й напередодні.

Біла кирея зникла і — о, що за чудо! — земля була чиста від заліза, і маленькі паростки зелені впивалися сонцем.

Тоді найменша дитинка сказала:

— Пограймося ще трошки зі снігом, перше ніж підемо звідси.

Але старший сказав їй з виглядом вищости:

— Дурнику! Сонце напевно розтопило вже ввесь сніг у наших кошиках.

Діти взяли свої кошики і одночасно розкрили їх.

Дитинка, що першою була заговорила, заплескала з радости в долоні: з кошиків вилітали, б'ючи крилами, безчисленні білі голубки.

— Дивіться, дивіться!— закричала вона, — вже не буде більше дерев із заліза і овочів із олива.

— Нам уже треба рушати. Мали ми свій веселий день, і король Мельхіор скоро вийде нам назустріч.

Всі стовпилися навколо. Лише найменша дитинка не звертала уваги: вона намагалася піймати бодай одну білу голубку. А ті, відірвавши з дерев маленьку китицю, відлітали в різні землі.

— Іди вже, — гукали дитинці інші діти, — ти не можеш тут залишатися.

— Я залишуся, — відповіла дитинка. — Я хочу мати білу голубку.

І тоді, хоч інші діти з неї сміялися, вона помітила грудку снігу, що лежала під деревом, — грудку снігу, що її не досягло було сонце. Дитинка схопила її і, підносячи, відчула, що має в руках маленьку теплу білу голубку з карими очима. Яка була радість! Весело побігла вона за своїми товаришами, що тим часом розпочали вже похід угору.

Інші теж, повні надії, почали вдивлятися під дерева, але там, здавалося, вже не було більше снігу. Та й було вже надто пізно вертатися назад.

Тільки один русявий хлопчик, відійшовши трохи назад, побачив щось, що ніби блистіло. Він мусів упевнитися. Та не зійшов він ще зовсім додолу, як не було вже в нього ніякого сумніву: там дійсно була купка білого снігу, і то такого блискучого, що куди там тому попередньому.

Коли ж інші діти помітили, що він віддалився, почали його кликати:

— Ти не можеш, не смієш вертатися на землю!

— Я вернуся! Я теж матиму свою білу голубку! —ледве зміг він вимовити з поспіху, побоючись, щоб не розтанув той маленький дарунок снігу від сонця.

Він підніс його обережно, побожно, побожно, як підносить священик Святі Таїни, і тісно — тісно притулив його до себе. Але — марно! Сніг залишився снігом. І все ж сталося щось дивне. Він глянув на себе і побачив, що сам став голубом, білішим від найбілішої голубки, — тількищо на грудях була в нього червона плямка.

Він забив крильми, радісний, і, звертаючись до найближчої голубки, сказав їй:

— Нумо, облетімо ввесь світ!

— Згода, — відповіла голубка, я— полечу з тобою.

І вони разом знялися у леті.

Інші діти здивовано переглядалися і хитали головою, ніби хотіли сказати: "А, все таки, як це гарно!" Потім почали знову легко підноситися назустріч Мельхіорові.

Угорі небо блакитне, блакитніше від найбільш блакитного неба, і в ньому — сила дітей, що простує радісно до Брами.

Долі — зелена земля, така зелена, якою я ніколи перед тим її не бачив.

І підносячись в обрії, над димарями, над дзвіницями новозроджених міст, безконечні зграї білих голубок, збуджуючи ластівок та лелек, наповнювали землю посланнями...

Ол. Неприцький Грановський

ДО...

Відчинив я вікно
В тихий сад, ніччю в зорі повитий.
В ніч глибоку, як дно, —
Хочу липень до хати зловити.
А внизу, під вікном,
В квітах ранок спокійно дрімає
І сп'яніє вином
Серця біль, що спокою не має.
А в-верху — небеса ...
В зорях вічність, безмежні простори.
Душі дань і яса,
Наче стріли летять в моїх зорах.
Долітає сюди,
До вікна, літній шелест ранковий.
Ти до мене прийди! —
Хоч я знаю — не прийдеш ніколи ...

Володимир Дорошенко

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ ПОПУЛЯРИЗАТОР І БЕЛЕТРИСТ

Великий історик не замикався в своїм робочім кабінеті. Він раз-у-раз виходив із своєї келії й поринав у хвилях українського національного життя, намагаючись приспішити його хід.

Вірний заповітам своїх народолюбних попередників, передовсім славних Кирило-методіївців, уважав Грушевський за свій обов'язок нести своє знання і свій досвід безпосередньо в народню гущу, щоб її — "без'язику й без'освітню" — якомога скоріше просвітити й національно освідомити. Тому, хоч як був зайнятий науковою і громадською діяльністю, завжди знаходив час і сили для праці на полі популярної, народо-просвітньої літератури. Він склав для ширших народніх верств і для молоді цілу низку популярних книжок на різні теми, передусім на теми рідної історії, бо вважав її знання необхідною основою національного усвідомлення. Ще перед першою світовою війною видав М. Грушевський кілька популярних брошур з історії України, як от "Про старі часи на Україні" — популярний нарис української історії, "Хмельницький і Хмельниччина", "Про батька Хмельницького", про Холмщину, на яку зазіхали москалі й поляки, й книжечку "Про українську мову і українську школу", де роз'яснював їх вагу. Крім того, помістив цілу низку популярних статтей по різних часописах, де вияснював органічність українського руху та потреби українства на різних відтинках народнього життя. Надаючи великої ваги популярній літературі для освідомлення ширших верств українського люду, Грушевський багато уваги присвятив і популярній, доступній ширшому загалові пресі. В 1909 — 1912 роках видавав він у Києві популярні газети — "Село" (в роках 1909 — 1910), а по його забороні царською адміністрацією — "Засів" (1911 —1912).

Це були дуже гарно редаґовані, змістовні й цікаві часописи, що знайомили читачів із минулим і сучасним українського національного життя на всьому просторі української землі.

Грушевський і сам чимало писав у цих часописах і притягнув до участи в них ряд здібних співробітників.

Особливу увагу звертав він на обзнайомлення наддніпрянського читача з життям і осягами українців за кордоном Росії, передусім із українським рухом у Галичині й Буковині. Про життя австрійських українців подавали до згаданих часописів регулярно, з числа до числа, докладні дописи львівські кореспонденти.

Грушевський твердо стояв на соборницькому ґрунті й не допускав до поглиблення різниць між українськими землями, поділеними чужими межами.

І "Село", й "Засів" здобули собі широкий круг читачів і прихильників та багато спричинилися до національного самоосвідомлення наддніпрянських земляків. Це, розуміється, було не до вподоби царському урядові. Російська адміністрація чинила різні труднощі в розповсюдженні часописів, всіляко переслідуючи — особливо на провінції — їх передплатників і читачів, раз-у-раз конфіскуючи окремі числа й накладаючи на редакцію великі грошеві кари за поміщення тієї чи іншої, ніби то протидержавної статті, засуджуючи відповідальних редакторів до в'язниці, тощо, а вкінці таки заборонила видавати згадані часописи.

Велику продуктивність на народо-просвітньому полі розгорнув Мих. Грушевський і в добі українського визвольного руху 1917 — 1918 рр., містячи цілу низку статтей для ширших народніх верств на національно-політичні й державні теми в тодішній українській пресі, головно в "Новій Раді", а потім у "Народній Волі", та випускаючи одну за одною ряд окремих брошур, що виходили кількома великими накладами, як от: "Хто такі українці", "Україна й українці", "Велика Україна", "Самостійна Україна", тощо. Частина їх увійшла в його відому збірку статтей "На порозі Нової України".

Крім того, видав тоді Грушевський й пару шкільних підручників із всесвітньої й української історії, не згадуючи вже про нові видання його славнозвісної "Ілюстрованої історії України".

Свою популяризаційну діяльність провадив Грушевський також по виїзді з Києва в січні 1919 р. в Кам'янці Подільськім, де брав діяльну участь у редаґуванні газети "Життя Поділля".

Перебуваючи в 1921 — 1922 рр. на еміґрації у Відні, помістив М. Грушевський пару статтей у редаґованому тоді мною популярному органі львівського товариства "Просвіта" — "Письмі з Просвіти".

Це були останні його писання популярного характеру.

М. Грушевський був не тільки великим істориком та організатором українського наукового й літературного руху, не тільки визначним публіцистом, але пробував своїх сил і на полі красного письменства.

І хто знає, чи не мали б ми в його особі визначного письменника, а не історика, якби не випадок, що припинив був його белетристичні спроби.

Про ті спроби оповідає нам сам Грушевський у своїй передмові ("Як я був колись белетристом") до збірки своїх оповідань та драматичних образів, що вийшла в Києві в 1928 році у видавництві "Рух" під наголовком "Під Зорями".

Вже в старших класах гімназії мріяв він про працю на українській національній ниві. "Мета, зміст і щастя життя — каже він у згаданій передмові — уявлялися мені в тім, щоб послужити національному українському відродженню" (ст.8). "Недоробленість українського відродження, розпорошеність української інтеліґенції, занедбання нею свого обов'язку перед без'язикою і безосвітньою масою, відречення від славного минулого, від скарбів рідної народности — здавались мені всесвітньою ганьбою і безчестям, яке крило й мене, й усі живучі покоління, — поскільки б вони не хотіли приложити рук до того, аби з того безчестя очиститись" (там же, ст. 8-9).

Юнак бачив єдину для себе можливу до того дорогу — працювати для збагачення рідного письменства.

"Справа при тім уявлялася мені — каже він далі — головно з формального боку: національного усвідомлення, засвоєння мови, розвитку літератури — популярної, мистецької і наукової" (ст 9).

І Грушевський постановив служити розвиткові української літератури. Перші його літературні спроби припадають на літні вакації 1884 року. Дев'ятнадцятилітній юнак, що був тоді в останній класі гімназії, рішив використати канікули в цій саме цілі. Першим його оповіданням було "Страшний свідок", — "чистої води проба пера, на цілком пусту романтичну тему, котрої архаїчну шаблонність я сам відчував" — признається Грушевський (там же, ст.10).

Потім була поважніша спроба, оперта на власних переживаннях — "Остання кутя", де молодий автор намагався змалювати поезію українського різдвяного обряду. Далі сатиричне оповідання "Унтер-офіцер Трохим Скавучар", де змалював він тип украй задоволеного з себе "малоросейського" підстаршини.

Серію цих перших спроб закінчувало написане в лютому 1885 року оповідання "Бех-аль-Джугур" — на тему окупації англійцями Судану: боротьби їх із повстанням Магді, коли вони жорстоко приборкували місцеву людність. Оповідання це перейняте антиколоніальним духом та спочуттям до поневоленого люду.

Ці спроби послав Грушевський на осуд відомому українському письменникові Нечуєві Левицькому й одержав від нього дуже прихильний відзив. Нечуй подбав про те, щоб оповідання "Бех-аль-Джугур" появилося друком у львівському "Ділі" 1885 р. (під псевдонімом М. Заволока), бо вважав його за найкраще.

Прихильне становище Нечуя окрилило молодого письменника. "Я почув себе літератором — згадує Грушевський у цитованій передмові. — Я знайшов себе і свій шлях в житті" (ст.12).

Написав тоді Грушевський ще одне оповідання "Бідна дівчина", що появилося рік пізніше в Херсонському белетристичному збірнику "Степ" (Петербург 1886).

Але на цьому покищо й скінчилася белетристична кар'єра нашого історика. Перервала її прикра подія, що трапилася йому й його товаришам при матурі. Грушевський був дуже добре підготований до неї, і начальство вже заздалегідь тішилося гарним вислідом іспитів та готувалось дати аж п'ять золотих медалів: Грушевському та ще кільком кращим учням. Але замість тріюмфу, що мав прославити гімназію й її дирекцію прийшла несподівано ганьба. Виявилося, що матуристи викрали теми письмових робіт, схвалені в окрузі, і в результаті розгніване начальство не дало нікому жадного відзначення. Це дуже вразило амбітного хлопця, тимбільше, що він не удавався до ніякого шахрайства, бувши добре підготованим.

Дуже болісно відчувши цю катастрофу і всі зв'язані з нею моральні пониження, Грушевський рішив спокутувати невдачу своїх честолюбних плянів. Вони — признається він — будувались на "літературі, на письменстві — до ката літературу, до ката писання. Се одно лоскотання амбіції. Треба взяти себе в руки. Скрупулятне виконання обов'язків — і більше нічого... Я пережив духову трагедію Гоголя в мініятурі і зломив перо белетриста" (15).

Вступивши на університет, поринув він із головою в студії викладаних предметів і довгий час навіть не читав белетристики, не тільки що не писав. Аж згодом позволив собі дещо, але не друкував нічого. З творів, писаних у часі університетських студій, надрукував Грушевський значно пізніше три оповідання: "Особисте щастя" (в "Зорі" 1895 року), "Історія одної ночі" там же, року 1896) та написав в 1883 р. "Неробочий Грицько Кривий" (у "Літ.-Науковому Вістнику" 1898 р.) Того ж року появилося в цьому журналі ще одне його оповідання — "Ясновельможний Сват".

З листа Івана Франка до Мих. Драгоманова з 9. 8. 1894 р. довідуємося, що Грушевський написав був навіть роман "Свої й чужі". "Річ зовсім слабу" додає Франко[1]). Одначе Грушевський ніде ані одним словом не згадує про цей роман.

"Бех-аль-Джугур" вийшов і окремою книжечкою в 2-ій серії "Літературно- Наукової бібліотеки" Українсько-руської Видавничої Спілки (Львів 1901), а п'ять із згаданих вище оповідань, крім "Особистого щастя", увійшли в збірку, що її видало видавництво "Вік" у Києві в 1904 році.

Після 1898 р. Грушевський довший час не друкував ніяких белетристичних творів. "Новою хвилею — пише він у згаданій вище передмові — прийшла на мене охота до писання після першої революції (1905 р.), серед нових обставин і незви-

[1]) Див. Іван Франко, Твори, Том XX, Вибрані листи, Київ 1956, ст. 520.

чайно різноманітної, пекучої і тривожної діяльности, яку я вів одночасно в Києві і Львові. Але я вже не дивився на се белетристичне писательство, як на моє громадське діло: сі колишні мрії відійшли безповоротно. Я писав, коли мене охоплювало бажання поділитися настроями, гадками, образками, які обсідали мене і не давали спокою, шукаючи свого вислову. Я не міг його дати ні в своїх наукових працях, ні в публіцистиці, — а вони не хотіли лишитись "зачиненими дітьми" моєї думки. Так з'явилися речі, зібрані потім (у 1918 році) під спільними назвами „Суб Діво" і "З старих карток" (передмова, ст.17 - 18).

Спочатку, від року 1909-го до 1914-го, друкувалися вони в "Літературно - Науковому Вістнику". До "Суб Діво" ввійшли: Ніч, Предок, Пенати, З похорону, Комета і два написані в 1910 і 1912 рр., але перед тим недруковані оповідання — "Тестамент" і "На горах". До збірки "З старих карток" увійшли: "У святої Софії" й "Біжниця в Зомемберґу", друковані в ЛНВ, "Як ми стрічали новий рік" (друк. у час. "Село" 1911 р.) й "Вихрест Олександер" (друк. у журналі "Промінь" 1917 р.) та дві написані в 1914 році і ніде ще недруковані речі: "Історія Сеньйори Занети Альберіґо з Венеції" й "Розмова з Кривоносом".

Крім того, окремими книжками вийшли в Києві в 1917 році написані в часі заслання "Історичні образи": "Хмельницький у Переяславі" (1915 р.) і "Ярослав Осмомисл" (1916 р.).

Участь в українській державно-політичній діяльності в бурхливих часах 1917 - 1919 рр., а потім перебування на еміґрації не давали ні охоти, ні часу займатися белетристикою. Так само було й по повороті на Україну в 1924 році: ці роки були заповнені виключно наполегливою науковою, науково-організаційною працею й не лишали часу на белетристику.

До згаданих вище творів, що ввійшли в останню збірку "Під зорями", слід би додати ще "По світу — "З подорожніх вражінь" — опис подорожі по Італії, відбутої в 1904 році разом із Іваном Франком. Друковані в 1909 р. в "Літ.-Наук. Вістнику" вони, на жаль, не були випущені окремою відбиткою.

Нема й мови, що белетристична творчість великого історика далеко поступається перед науковими, а то й публіцистичними працями, але вони варті нашої уваги не тільки як вияв многогранної його творчости, але і як твори, позначені не абияким хистом. Поза несміливими ще юнацькими спробами, звертають нашу увагу передовсім твори, що їх сюжет узяв автор із минулого України: Неробучий Грицько Кривий, Ясновельможний сват, Вихрест Олександер, У Святої Софії, Розмова з Кривоносом та — історичні образи. Але особливо цікаві інші його речі в збірках "Суб Діво" та "З старих карток". Вони свідчать про автора, як про талановитого мистця і вдумливого мислителя,

ІВАН БАГРЯНИЙ,
поет і письменник, голова Української Національної Ради, лідер УРДП.

У грудні 1958 р. відзначено 50-літній ювілей життя письменника і 30-ліття його літературної творчости. Наше видавництво і редакція "Овиду" сердечно вітають Ювілята й бажають Йому дальших успіхів.

Ми готуємо аналітичний огляд літературної творчости І. Багряного, що буде видрукований на сторінках "Овиду".

що вміє прикувати до них увагу читача й оригінальним, далеким від банальности змістом і глибокими думками, що ними вони насичені. Деякі з них пригадують нам манеру Анатоля Франса.

Треба жалувати, що наші історики літератури чомусь поминають у своїх компендіях белетристичну творчість славного вченого. Наші видавці повинні передрукувати хоч кілька щонайкращих оповідань Грушевського, щоб пригадати його белетристичну творчість молодому поколінню.

Іван Багряний

ШАХТАР

З скульптур Меньє, а чи з полотен Крена,—
В квадратах м'яз і з ліхтарем в руці,—
Ходою вікінґа підземних манівців
Ступає ВІН ...
Не ґлядіятор на арену,
Не боксобор і не фіґляр юрби,—
Він — так собі,
Король землі з тризубом кайла в жмені.
Король. І все...
В квадратах м'яз і сірий.
Без блазнів і вельмож, і без громохких слів,
У лябіринтах, в нетрищах Землі
Під брилами епох десь гасить люльку миру.
І слухає, як вічність з сталактитів
Поволі скапує і сталагмітами стає —
Невпинне перевтілення своє
По волі здійснює
і творить дивні міти.

Ґей слухає... В химерний смерти храм
Прийшов непроханий, в мільйоноліть
нірвану, —
І серце буряне, життям і сонцем п'яне,
Товчеться в тишині зі смертю сам-на-сам.

Іде, як маятник, у нетрищах Землі,
Що мчить десь, мов юла[1]), піщинкою малою...
І обертається разом з тію юлою,
І іскри соняшні розбризкує в імлі.

Мовчання чорне, Пантеон віків.
Огонь і кров, і цвіт, і м'язи, й силу
Мільйонів поколінь — в суцільні брили
Часом спресовано, і кожен з них, як шків[2])
Під пасом вічности, лисніє потом з пилу.

Все, що жило, — уже не зацвіте.
Все, що цвіло, — старі не верне шати.
У чорних брилах полиском печати
Миґтить без відблиску сузір'я золоте.

Лежать віки закуті і німі.
І тільки серце стукає в пітьмі.

Похмурий маг зідхає і встає, —
Квадрати біцепсів напнув, нап'яв сталеві жили,
Тризубом кайла розмахнув і з усієї сили
В тисячоліття
Б'є!

І громи лун. І іскр метеорити
Зі свистом бризкають. І порох шелестить,
Паде до ніг.

Встають зі сну світи.
І хтось ґука з доби палеоліту.

Скалки епох, шматки мільйоноліть,
Огонь і кров вклякнули ниць під ноги,
І капле піт на них, щоби могли ожить,
Щоби могли цвісти, щоби могли дзвеніть,
Надхнені духом генія людського.

Щоби з'єднать часи, щоб збудувать мости,
Щоби переступити смерти чорний кратер
І вічно в перевтілених цвісти, —
Прийшов сюди він, сірий і простий,
В квадратах біцепсів відважний реформатор.

У вічній зміні руху і матерій
Підніс тризуб і, мов жезлом, махнув,
І іскру серця в вічність увімкнув,
І зрушив з місця кров земних артерій.

Нехай гримлять громи. Хай плинуть кораблі.
Хай свищуть поїзди. Нехай цвітуть пустелі.
Нехай летить експрес уздовж всії Землі.
Хай крила мерехтять на зоряному тлі.
Нехай летить до милої, як хмарка в синій млі,
Творець і Друг — той мрійник Ботічеллі!

Хай у віки росте!
Хай любить і цвіте!
І хай запише те смішний той Ботічеллі!

1929

---

[1]). юла (моск.) - дзиґа, гіроскоп Ред.).
[2]). шків (моск.) - пасове коло (Ред.).

Українська

Радіопередача

М. СЛИВКИ
і
М. ПАВЛИКОВИЧА

в Чікаґо

Радіовисильня **WOPA** на хв. 1490
Кожної суботи в год. 2-ій
2025 W. Walton St.
Chicago 22, Ill.

В. Лев

АРҐО

(На марґінесі праць доц. д-ра Олекси Горбача про українське арґо[1])

Арґо — це таємна, засекречена мова, вживана деякими, звичайно, професійними групами людей, як мандрівними крамарями, мандрівними пастухами, лірниками, також вуличниками і злодіями, а навіть сільськими дітьми. Служить ця мова для взаємного порозуміння даної групи й засекречення своїх думок і відомостей перед загалом і втаємничення членів такої групи в її власні справи. Таке саме і цілком правильне щодо розуміння поняття "арґо" становище займає д-р Олекса Горбач, доцент славістики в університеті в Марбурзі, всупереч поглядові попередніх дослідників, що буцімто арґо — це мова обманців і злодіїв, що слувони хочуть ошукати. Спираючись на матеріялах, жить їм для порозуміння в присутності того, кого зібраних у працях К. Вікторина-Студинського про мову дідівську (жебрацьку, і лірницьку з Тернопільщини, Бережковського з Поділля, а далі В. Гнатюка, В. Ревуцького та ін., наш дослідник провів дуже докладні філологічні студії над арґо українських лірників та дійшов до висновку про певні мистецькі та професійні вартості українського арґо. Із своїм арґо лірники бережуться в приявності сторонніх, а то й карають за зраду... Йдеться тут єдино про арґо, як про зовнішню ознаку групової приналежности до лірницької професійно-соціяльної спільноти — до "цеху" лірників, до соціяльної групи з особливою мораллю й особливими завданнями, групи, що виконує свою професію розпорошено серед маси сторонніх. То ж відсутність тієї зовнішньої ознаки — незнання арґотичного звичаю — зраджує непричасність іншої зустрітої особи — лірника до власної соціяльної ("цехової") групи"[1]).

Д-р Горбач подає на початку історію арґо в лірницькій професії: Розквіт лірницького фаху — ремесла припадає на час XIX ст. і триває до 1930-тих рр. Лірники творили немов цехи — корпорації, мали свої школи, де учні-термінатори вчилися 1-6 років, а то: гри на лірі і співу лірницьких пісень, а також таємної лірницької мови, що її мусів опанувати термінатор і вкінці складати іспит, після чого відбувалася церемонія прийняття адепта лірницького фаху до лірницького "цеху".

О. Горбача цікавить передусім лірницька мова — "лебійська мова", що складається з біля 500 слів, між ними коло 300 словних корэнів. Від даного іменника утворюються інші іменники, прикметники, дієслова, тощо, з допомогою суфіксів та префіксів, інфіксів і метафорних прислівників, напр.: Христос — Ставер, христини — ставрохи, похресник — поставрочник, хреститися — поставрочитися молитвини — ставрошини, шлюб — ставер, подружжя — ставера.

Аналізуючи словотвірні ознаки і процеси лірницького арґо, д-р О. Горбач займається етимологією слів і стверджує походження 70 слів із новогрецької мови (церковно-релігійні поняття та означення товарів), 20 з циганської мови (числа і числення грошей), 15 румунських (господарство й огородництво), 10 мадярських (комерційне), 6 тюрсько-татарських, 10 єврейсько-жидівських, 3 німецькі, 6 польських, 3 російські, 1 шведське, 3 церковнослов'янські. Походження біля 15 слів недається усталити.

Лірники не складають власних пісень, тільки співають по-своєму народні пісні, напр.:

Коби мені хлібець святий,
а до хліба трошки сира,
а до сира склянка пива
і дівчина чорнобрива.

по-дідівськи:

Коби мені кумса сяна,
а до кумси ще й тириня
і бутельбух вовчаку,
каравона чорнобрива.

Лірницьке арґо споріднене з арґом інших сучасних українських (хто з рожденців вашого села не говорив: ши-тици шаєш-маци шожик-ноци, що означає: ти маєш ножик, або ко-чи ко-ти ко-пі кодеш ко-до ко-мі ко-ста? — чи ти підеш до міста? і т. п.?) та чужих арґотизмів, як харківських і чернігівських прошаків, новопорських суконників, білоруських жебраків і суконників, російських мандрівних крамарів (офені), польських продавців святих образів (охвесьніци).

Праця О. Горбача, подібно як інші вище цитовані праці про арґотизми, не тільки визначається точністю і строгістю дослідника — філолога, але має і те значення, що автор вперше точно й правдиво висвітлює проблему українського арґотизму та зберігає для сучасности і майбутности нашої мовознавчої науки одну ділянку, що вже пережилася і може, як лірницька, й не повернеться, хоч би і в зміненому вигляді.

---

[1]). Олекса Горбач: Арґо українських лірників. (Відбитка з "Наукових записок Українського Вільного Університету" в Мюнхені, ч. I. 1957). Мюнхен, 1957. 44 стор. Т. с. Арґо ("жаргон") українських вояків. Відбитка з журналу "Вісті Братства кол. Вояків I УД УНА", ч. 5-6, 1956. 14 стор.

С. Т. „УКРАЇНА" МОНТРЕАЛЬ — ЧЕМПІОН КАНАДИ

У вересні 1957 р. в Монтреалі відбулися змагання в коп. м'ячі. "Україна" — Монтреаль, репрезентант Сходу Канади, виграла змагання з репрез. Заходу Канади "Норд Тор" - Ванкувер у відношенні 2 :1 і цим способом стала чемпіоном Канади в коп. м'ячі на 1957 рік. Це найбільший дотепер осяг нашого футболу в нових країнах поселення.

Продаж і виявлювання всіх родів фільмів, виконування репродукцій і копій світлин та документів

PHOTO CAMERA SUPPLY

R . LAWRIW

2216 West Chicago Ave. ARmitage 6-4190

Експедиційне Бюро

ІВАНА КОВАЛЬЧУКА

висилає пакунки до всіх країв і має на складі великий вибір товарів,потрібних до висилки.

World Wide Trading Company

Export — Import

2222 W. Chicago Ave. — Tel.: BR 8-6966

ПОПУЛЯРНА РАДІОГОДИНА

В ЧІКАҐО

«Голос Свободи»

З авдиціями Союзу Українок, СУМА і АБН.

ЕГ 4-5348 Л. і С. САМБІРСЬКІ

1365 N. HOYNE

2 рази в тижні: — П'ЯТНИЦЯ — СУБОТА — 2 рази в тижні:

Год. 6.30 вечора. **W. H. F. C. 1450 — F. M. 97,9**

ПОДАЄ:

Міжнародний політичний огляд і коментарі, вісті з України, новини з українського громадського життя, передачі для дітей і молоді, літературно-музичні авдиції, гуморески, спортову радіохвилину, передачі про Україну англійською мовою. виступи представників Товариств, календар імпрез, інтерв'ю, оголошення купців і промисловців та інші цікаві новини.

РІЗДВЯНА ЗАГАДКА

Склав: В. В. Ф.

1-2...дров прим. 2-3. Міра поверхні. 3-4. Держава в Евразії. 4-5. Біблійне ім'я. 5-6. Рід театральної вистави. 6-7. Часто буває причиною неприємностей. 7-8. Квашене яблуко. 8-9. Рід вола в Індії. 9-10. Господарська посуда. 10-11. Міра поверхні. 11-12. Хижак українських степів. 12-13. Шляхетний кінь. 13-14. Місто на Украні. 14-15. Спортовий прилад. 15-16. Бог у старовинних греків. 16-17. Божок у старовинних Єгиптян. 17-18. Алярм. 18-19. Рух. 19-20 Малий усний інструмент. 20-21. Злий дух на Гуцульщині. 21-22. Рід клею. 22-23. Хем. рідина. 23-24 Свята звірина в ст. Єгипті. 24-25. Хвиля. 26-25. Лісмавка. 26-27. Морська сила. 27-28. Чол. ім'я. 28-29. Худоба. 29-30. Місто на Україні. 30-31. Фабрика молока. 31-32. Овоч. 33-32. Птиця. 33-34. Мисливський прилад. 34-35. Дурний чоловік. 35-36. Прикраса хати. 36-37. Звірина. 37-38. Не конче є ознакою старости.

Кінець кожного слова є початком другого наступного слова. Кратки, означені колісцятками, дадуть актуальну розгадку. Кожний означений квадратик має дві букви. Звичайні квадратики по одній.

КОНКУРС ЗАГАДОК

З уваги на те, що ЗАГАДКИ в "Овиді" викликали загальне зацікавлення серед Читачів, будемо їх не тільки продовжувати, але в наступному числі "Овиду" проголосимо конкурс нагород за правильні розв'язки загадок. Реченець надсилання розв'язок дотеперішніх загадок визначаємо до 31. 3 1958

Випродаж! Випродаж!

ВИСОКОЯКІСНИХ ДІЯМАНТІВ

і

ШВАЙЦАРСЬКИХ ГОДИННИКІВ

по низьких цінах

по $ 9.95

M. J. HARRIS JEWELERS INC.

1949 West Chicago Avenue Tel.: SE 3-5755

УВАГА! ДІТРОЙТ УВАГА!

M. & O. GIFT — SHOP

6440 Michigan Ave. — Detroit 10, Mich.

Висилаємо пачки до всіх країн. Виконуємо письмові замовлення; листовно можна замовити в нас товар, а ми все полагодимо.

Маємо на складі до посилок: вовняні матерії ли, шкуру на черевики (юхт, бокс та інші), білизну, светри, нитки до вишивання, тощо.

Великий вибір українських плиток, а з окрема всі альбоми плиток Капелі Бандуристів.

На бажання висилаємо інформації і каталоги.

Скора обслуга.

Зміст „Овиду" за 1957 рік

ЛІТЕРАТУРА І МИСТЕЦТВО

Поезія

Українські автори

Бабій О. — Пам'яті Гетьманича Данила, ч. 4, ст.3.
Багряний І. — Шахтар, ч. 12, ст. 25.
Буряківець Ю. — Хмара, ч.6, ст. 23.
Верховинка Л. — До мети, ч. 5, ст. 17.
" Моя мета, ч.5, ст.17.
" У тихий, темний ліс, ч.5, ст. 6.
Волянський Ю., пл. сен. (Вуйко Іван) — При новацькому вогнику, ч. 7-8, ст. 5.
Галан А. — До 22 січня, ч.1, ст. 3.
" Є на рідній землі манастир, ч. 5, ст. 3.
" Рейд Гетьмана, ч.11, ст. 3.
Гарасевич А. *** ,ч. 7-8, ст. 5.
Дажбожич — Ульм, ч. 7-8, ст. 17.
Кедро Р. — Скобине гніздо, ч. 7-8, ст. 10.
Лятуринська О. — Все бути вірним, ч. 4, ст.27.
" Тернина, ч. 4, ст. 27.
Неприцький-Грановський Ол. — До..., ч. 12, ст. 21.
Олександрів Б. — Молодим, ч. 9, ст. 25.
Остапа Пластунка — Київ, ч. 7-8, ст. 5.
Рубчак Б. — *** , ч. 7-8, ст. 10.
Ситник Мих. — "Цвіт папороті", ч. 7-8, ст. 9.
" З доріг, ч. 12, ст. 10.
Славутич Яр — Вступ до поеми, ч. 12, ст. 14.
Старосольський Ю., пл. сен. — При ватрі, ч. 7-8, ст. 5
Черінь Г. — Одинець, ч. 1, ст.8.
" Моїй суперниці, ч. 5, ст. 25.
Шанковський І. — Сині будівлі, ч. 10, ст.13.
Храплива Л. — *** , ч.5, ст. 4.
" Свят вечір, ч. 12, ст. 10.
Явор П. — Жайворонки прилетіли, ч. 5, ст. 4.

Чужі автори

Аліг'єрі Данте (переклад М. Ореста) — До далекої пані, ч. 6, ст.5.
Д'Анунціо Габріеле (переклад М. Ореста) — *** ч. 6, ст. 8.
Леопарді Джакомо (переклад М. Ореста) — Безконечне, ч. 6, ст. 5.
Міцінський Тадеуш (переклад М. Ореста) Аннаке, ч. 9, ст. 25.
Пасколі Джованні (переклад М. Ореста) — Скарб, ч. 6, ст. 5.
Стафф Леопольд (переклад М. Ореста) — Ненюфари, ч.9, ст. 25.
Тассо Торквато (переклад М. Ореста) — До герцогині з Урбано, ч. 6, ст. 5.
Тетмаєр Казимир (переклад М. Ореста) — В неаполькій затоці, ч. 9, ст. 25.

Проза

Українські автори

Верховинка Л. (Лагодинська Ярослава) — Стареє лихо, ч. 5, ст. 16.
Галан А. — Так закінчилася мрія, ч. 2-3, ст. 33.
Звичайна О. — Лекція, ч. 11, ст. 14.
Ікер — Новий капелюх (гумореска), ч. 6, ст. 22.
" Язик мій, ворог мій (гумореска), ч. 10, ст. 16.
Лисняк Р. — Клюб "Кіт Мурлика", ч. 11, ст. 20.
Лисяк О. — Остання рунда, ч. 1, ст.11.
" "52 — 53" (гумореска), ч. 2-3, ст. 22.
Мотика Гр. — Чому ми гриземося? (фейлетон), ч. 5, ст. 26.
Несторович В. — Крилатий розвідчик, ч. 11, ст. 23.
Островерха М. — Аристократ українського кольориту, ч. 1. ст. 18.
" Мініятури, ч. 2-3, ст. 8.
" Ясне інтермеццо, ч. 9. ст. 15.
Пазуняк Н. — Під знаком кленового листка, ч. 9, ст. 14.
Парфанович С. — Боротьба Пані Ратклів, ч. 6, ст.24.
" Його очі, ч. 5, ст. 7.
" Пан Паркліф, ч. 12, ст. 11.
Риндик С. — Ось іде один верблюд (фейлетон), ч. 2-3, ст. 16.
" Піт і Бел (фейлетон), ч. 4, ст.8.
" Регабілітація (фейлетон), ч.2-3, ст. 16.
Ріпецький Н. — Зустріч з Євгенією Зарицькою, ч. 5, ст. 5.
" Барничіяна, ч. 9, ст. 7.
Сацюк О. — Богиня прижмурила очі, ч.9, ст. 10.
" Над срібним лиманом, ч. 2-3, ст.26.
Скит У. — Шостий змисл, ч. 7-8, ст. 19.
Сурмач М. — Мої відвідини Києва 1956 р.,ч. 2-3, ст. 3.
Східній Гл. — Канадійська трагедія, ч. 10, ст. 14.
Тис Ю. — У Суботові, ч. 11, ст. 6.
Чорнобривець І. — Ремінісценції, ч. 7-8, ст. 23.
Храплива Л. — Сусідська розмова, ч. 4, ст. 20.
" Телефонічна розмова, ч. 6. ст. 10.
Юриняк А. — Шкода, шо ви не знаєте Валі, ч. 5, ст. 23.

Чужі автори

Бухвальд А. (перекл. М. Семчишин) — "Моя прекрасна пані", ч. 6, ст. 20.
Гессе Герман (перекл. Б. Рубчак) — Розмова з німим, ч. 5, ст. 8.
Еразмо Пінета (перекл. Є. Онацький) — Візія королів магів, ч. 12, ст. 20.
Ортега і Гассет Хосе (перекл. Ю. Тис) — Вдумливість у самого себе, ч. 2-3, ст. 15.
Пеш Тільман (перекл. Я. Чумак) — Боротьба за існування, ч. 6, ст. 25.
Честертон Ґ. К. — Знак зломаного меча, ч. 6, ст.12, ч.7-8, ст. 22., ч. 10, ст. 18. (пер. Ол. Мох).

СТАТТІ З ЛІЕРАТУРНО - МИСТЕЦЬКОЮ ТЕМАТИКОЮ І РЕЦЕНЗІЇ

Білогруд І. — Слухач та сучасна музика, ч. 2-3, ст. 35.

Вітошинська Л. — Українські мистці Парижу, ч. 6, ст. 9.

" Перед виїздом у турне, ч. 7-8, ст. 15.

" Катерина Кравс загостила до Парижу, ч. 12, ст. 18.

Витанович І. — Спомин про Євгена Ю. Пеленського, ч. 1, ст. 20.

Галайчук М. — Історія України очима Євгена Маланюка, ч. 2-3, ст. 36.

Г.А. — Поетам заборонено писати про кохання, ч. 4, ст. 9.

Голіян Гр. — Хосе Ортеґа і Ґассет, ч. 2-3, ст. 14.

Гошовський Б. — Марко Вовчок основоположник українсчкої дитячої літератури, ч. 12, ст. 9.

Гр. К. — Андрій Гарасевич, ч. 9, ст. 16.

Ґерус Яр. — Фільм "Десять Божих Заповідей' і "Мойсей" І. Франка, ч. 12, ст. 15.

Залеський О. — З музичної хроніки, ч. 9, ст. 26.

Зал. О. — Степан Шах: Місто моєї молодости, ч. 2-3, ст. 44.

Звичайна Ол. — Розмова з нашим людським і українським "я", ч. 12, ст. 17.

К. В. — Український Музей в Клівленді, ч. 11, ст. 26.

Кедрин І. — Інтимні подробиці в життєписах, ч. 2-3, ст. 17.

Кисілевський В. Ю. — Микола Гоголь у давніших анлгійських перекладах, ч. 7-8, ст. 21.

Ковалів П. — Про новий "Збірник Заходознавства", ч. 5, ст. 28.

Лагодинська-Залеська Г. — Микола Фоменко, ч. 10, ст. 17.

Лагодинська Г. — Із днів грози, ч. 1, ст. 5.

" Мій спогад про Софію Дністрянську, ч. 4, ст. 15.

" Духове обличчя генія з переспективи двох століть, ч. 2-3, ст. 19.

Лев В. — Арґо (на маргінесі праць доц. д-ра О. Горбача), ч. 12, ст. 28.

Лужницький Гр. — Франц Верфель в українській літературі, ч. 2-3, ст. 41.

Мох Ол. — Ґілберт Кійт Честертон, ч. 6, ст 11.

Мох Ол. — Володимир Макар: Береза Картузька, ч. 1, ст. 29.

М. І. В. — З приводу однієї рецензії, ч. 10, ст. 20.

Мухин М. — Зі старих журналів, ч. 6, ст. 30

Носик І. Р. — Дух епохи — Михайло Ангел Буонаротті, ч. 4, ст. 5.; ч. 5, ст. 13.

Овчаренко М. — Релігія в творах лавреатів УЛФ, ч. 2-3, ст. 6.; ч. 4, ст. 25.; ч. 5, ст. 9.

" "Попіл імперій", ч. 11, ст. 9.

Паклен Р. — Серед книжок (постійний огляд на окремій сторінці в кожному числі).

Рубчак Б. Т. — До високих околиць, ч. 9, ст. 9.

Сварог В. — На флянках нашої літератури, ч. 7-8, ст. 11.

Славутич Яр — П. Ковалів: До історії активних дієприкметників теперішнього часу в слов'янських мовах, ч. 11, ст. 29.

Соневицький І. — Українське музичне життя в ЗДА, ч. 11, ст. 25.

Стаховський Л. "Людина, що ніколи не існувала", ч. 2-3, ст. 8.

Струтинська М. — Катря Гриневичева, ч. 12, ст. 13.

Тис Ю. — А. Юриняк: Літературний твір і його автор, ч. 1, ст. 29.

Турянська Р. — З рідною піснею з дзвоном бандури, ч. 4, ст. 23.

" Опера "Богдан Хмельницький" К. Данченка, ч. 9, ст. 23.

Франко-Ключко А. — Це було в Чікаґо, ч. 2-3, ст. 9.

Юриняк А. — Читач і критика, ч. 4, ст. 26.

" Персонаж, тип і мистецька правда, ч. 6, ст. 21.

Юриняк А. — М. Шлемкевич: Галичанство, ч. 2-3, ст. 42.

НАУКА, ПОЛІТИКА, ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ І ІН.

Бучинський Дм. — Боротьба за життя — це саме життя, ч. 1, ст. 14.

Витанович І. — В поході до волі, до добра і краси, ч. 10, ст. 5.; ч.11, ст. 21.

Гановський Є. — Шостий Всеамериканський Здвиг СУМА, ч. 9, ст. 5.

д. м. — Полковник Андрій Мельник із українськими журналістами, ч. 6, ст. 6.

Дзиґа - УПС — У мандрах до великої мети, ч. 7-8, ст. 6.

Дорошенко В. — Перший Президент відновленої Української Держави, ч. 1, ст. 25.; ч. 2-3, ст.27.

" Заслуги М. Грушевського для української науки, ч. 5, ст. 18.

" Михайло Грушевський — громадський діяч, політик і публіцист, ч. 6, ст. 15; ч. 10, ст. 23.; ч. 11, ст. 18.

" Михайло Грушевський — популяризатор і белетрист, ч. 12, ст. 22.

Івасиків З. — Загадки (окрема сторінка в чч. 9 і 10).

Кедрин І., — Політичний центр на еміґрації, ч. 1, ст. 17.

Климко Ол. — Інтервенція (рисунок), ч. 1, ст. 22

" Парить на сході (рисунок), ч. 2-3, ст. 40.

" Жінки в СССР (рисунок), ч. 4, ст. 28.

Красник І. — Спорт (окрема сторінка в к. числі).

Левицька Дора — На широких полях, ч. 9, ст. 3.

Кремер О. — Анґіна Темпоріс (перекл. Ю. Тис), ч. 4, ст. 21.

Кульчицький Ол. — Померші живуть (проф. З. Кузеля), ч. 6, ст. 3.

Лисяк Ол. — Ми й молодь, ч. 11, ст. 17.
Максимчук Ю. — Філателія (окрема сторінка в ч 4).
Мудрий В. — У великі роковини, ч. 1, ст. 3.
М. Л. — Наше пройдене й майбутнє (на пластові теми) ч. 11, ст. 17.
Несторович В. — Тоді, коли совєтська армія "визволяла" мадярів, ч. 1, ст. 23.
Онацький Є. — Свято української державности в Римі, ч. 1, ст.9.
Пеленський Яр. — Край і українство в діяспорі, ч. 4, ст. 13.
Ромен-Домазар Б., — Гетьманич Данило, ч. 4., ст. 4.
Рубчак Б. — Вогненний голос, що між нами, ч. 4, ст. 13.
Савчин М. — Пластова зустріч близько, ч. 6, ст. 8.
Сосновський М. — Шляхи визвольної політики в актуальному міжнародньому укладі сил, ч. 12, ст. 3.
Турянський М. — Шахи (окрема сторінка в кожному числі.
Шульгин Ол. — Сторінка минулого, ч. 9, ст. 19.
Храплива Л., пл. сен. — Пластова зустріч, ч. 7-8, ст. 6.

DARC PHOTO SALON
DARC PHOTO SALON
DARC PHOTO SALON
Д А Р К

Модерне фотографічне студіо в Чікаґо, славне мистецтвом між своїми й чужими.
2059 CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL. HAymarket 1-2254

УВАГА! РАДІОСЛУХАЧІ м. ЧІКАҐО УВАГА!
Слухайте на радіовисильні ВОПА на хвилях 1490 або Ф. М. 102,3 радіопересилання

ГОЛОС УКРАЇНИ
VOICE OF UKRAINE

Щодня від понеділка до п,ятниці рано 7-7.30 — диктор З. Голубець
Понеділок: 7-7.30 вечора — диктор Р. Дубляниця
Субота: 7-8 вечора — В. Іващук і Р. Турянська
У програмах «Голосу України»: політичні новинки й коментарі; вісті з українського культурного й господарського життя; спортові передачі, комунікати і повідомлення товариств, літературно-музичні передачі; музика поважного й легкого жанру; оголошення купців і підприємців.

BLACK STEER
MEAT MARKET
ВОЛОДИМИРА ШЛАПАКА
в Чікаґо

М'ясні продукти
домашнього виробу
европейським способом
Продаж у власних крамницях:
2713 West Division Str.
— AL 2-6650 —
1957 West Chicago Avenue
— TA 9-6795 —

ПРОДАЖ
ЧОЛОВІЧОГО, ЖІНОЧОГО
ОДЯГУ Й ҐАЛЯНТЕРІЇ

Поручає всякого роду чоловічі убрання, готові й роблені на міру

ВЕЛИКИЙ ВИБІР СОРОЧОК, КРАВАТОК І БІЛИЗНИ.

Жіночий відділ має на складі повний вибір:

* блюзок
* суконок
* спідничок
* пончіх
* торбинок
* купальових костюмів
* та всякого роду жіночої галянтерії.

ЗАГЛЯНЬТЕ Й ПЕРЕКОНАЙТЕСЯ!

NATIONAL SECURITY BANK of Chicago

1030 WEST CHICAGO AVE.

Він має повне довір'я вкладників і підприємців у Чікаго. Всі його поручають усім, бо знають, що це солідний банк, відомий із усебічних послуг, що їх виявляє однаково великим підприємцям, як і малим вкладникам.

Відкрийте собі ощадностеве конто в нашому банку ще сьогодні і переконаєтеся з власного досвіду, що наш банк — справді солідний банк.

Кожної хвилини служимо порадою в усіх фінансових справах.

Ваші конта забезпечені до $10.000.00.

Наш банк відкритий кожного дня в тижні з виїмком неділь і державних свят.

ЦЕ ВАШ БАНК

NATIONAL SECURITY BANK
OF CHICAGO
CHICAGO AND OGDEN AVENUES

ЧОМУ КУПУВАТИ ПІВ ТЕЛЕВІЗОРА ?

Якщо Ви купуєте телевізор без UHF, то Ваша приємність і Ваше задоволення не будуть повними, а половинчастими!

НОВИЙ

RCA VICTOR TV

With all-channel UHF-VHF TUNNING

Уможливлює Вам кожну телевізійну передачу в крузі свого засягу

ТЕПЕР ВИ МОЖЕТЕ КУПИТИ ВСЯКИЙ МОДЕЛЬ RCA Victor TV ШАФКОВИЙ, РУЧНИЙ (ПЕРЕНОСНИЙ) ЧИ СТОЛИКОВИЙ З ВІДБОРОМ УСІХ ПЕРЕДАЧ ЗАСЯГУ UHF & VHF!

Вже ніколи більше не будете задоволені лише «половиною» TV!

Негайно огляньте новий модель RCA Victor TV вузької будови, з чистим звуком і гострими — наче в дзеркалі — образами!

The Southbridge II (21TC284) extra-powerful 21-inch console. Three wood finishes. $000.00

ALPHA FURNITURE CO.

735 QUEEN ST. WEST . —. . Tel.:. EM. 3-9637

TORONTO, ONT.

ОЩАДЖУЙТЕ, АЛЕ ПЕВНО ЩАДІТЬ!

ПЕТРО ПУЦИЛО — екзекутивний директор Спілки

ТРАЙДЕНТ у ЧІКАҐО каже:

Є РІЗНИЦЯ, ЯК ВИ ЩАДИТЕ — І ДЕ ВИ ЩАДИТЕ ТО МАЛО — ОЩАДНО ЖИТИ І СКЛАДАТИ ГРОШІ, ТРЕБА ЩЕ ЗАОЩАДЖЕНІ ГРОШІ ВМІТИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ВІД МОЖЛИВИХ УТРАТ, — ТРЕБА ВМІТИ ЇХ БЕЗПЕЧНО ЗДЕПОНУВАТИ.

Він далі пропонує:

1. Зложіть їх у ТРАЙДЕНТІ, що має державне забезпечення на людські ощадності, ознакою чого є знак:

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS — INSURED — UP TO $10,000.

2. Зложіть їх у ТРАЙДЕНТІ ще й тому, що це найстарша того роду наша установа в Америці, бо заінкорпорована в 1913 році.
3. Зложіть у ТРАЙДЕНТІ, що приймає депозити теж поштою з цілої АМЕРИКИ й КАНАДИ і ПЛАТИТЬ 4% ДИВІДЕНДИ ДВА РАЗИ РІЧНО на 30-го квітня і 31-го жовтня. Гроші, здепоновані до 15-го дня в місяці, приносять відсотки вже першого дня цього місяця.

В добі літаків нема різниці, де живете,
ТРАЙДЕНТ є Вашим Сусідом.

TRIDENT Saving &Loan Association

1935 West 51st Street CHICAGO 9, ILLINOIS Tel.: PRospect 8-5800